

**Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології**

Реєстраційний № _____

**Магістерська робота
ВИКЛАДАННЯ УГОРСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ В
ОНЛАЙНПРОСТОРИ З ВИКОРИСТАННЯМ МОДЕЛЬНИХ ТЕКСТІВ**

Іван Вікторія Бейлівна

Студентка II-го курсу

Освітня програма: 035 «Філологія» 035.071 Мова і література угорська

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ
Протокол № 103 / 23 листопада 2022 року

Науковий керівник:

**Черничко Степан Степанович,
доктор наук, професор**

Завідувач кафедрою:

**Берегсасі Аніко Ференцівна
доктор габілітований, професор**

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол № „3” від „27” квітня 2021 р.
Ф-КДМ-2

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра філології

Магістерська робота

**ВИКЛАДАННЯ УГОРСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ В
ОНЛАЙНПРОСТОРІ З ВИКОРИСТАННЯМ МОДЕЛЬНИХ ТЕКСТІВ**

Ступінь вищої освіти: магістр

Виконала: студентка II-го курсу

Іван Вікторія Бейлівна

Освітня програма: 035 «Філологія» 035.071 Мова і література угорська

Науковий керівник: **Черничко Степан Степанович,**
доктор наук, професор

Рецензент: **Газдаг Вільмош Вільмошович,**
доктор філософії, доцент

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Filológia Tanszék

**A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSA FELNŐTTEKNEK AZ ONLINE
TÉRBE MODELLSZÖVEGEK SEGÍTSÉGÉVEL**

Magiszteri dolgozat

Képzési szint: Mesterképzés

Készítette: Iván Viktória

II. évfolyamos hallgató

Képzési program: 035 «Filológia» 035.071 Magyar nyelv és irodalom

Témavezető: Dr. Cserniczkó István, a
tudományok doktora, professzor

Recenzens: Dr. Gazdag Vilmos, PhD,
docens

Зміст

Вступ	6
1.1. Угорська мова серед іноземців	6
1.2. Вибір теми. Предмет і мета дипломної роботи	6
1.3. Методи дослідження, гіпотези	8
II КОРОТКИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ПО ТЕМІ	9
2.1. Місце угорської мови у світі	9
2.2. Викладання угорської мови як іноземної	10
2.3. Викладання угорської мови як іноземної на Закарпатті	12
III ВИВЧЕННЯ МОВ ТА МОДЕЛЬНЕ НАВЧАННЯ МОВИ	15
3.1. Концепція модельного навчання мови	15
3.2. Роль тексту в навчанні мови	15
3.3. Онлайн-простір у вивченні мови	17
3.4. Вивчення другої мови в дорослому віці	18
3.5. Типи учнів і стилі навчання	19
IV Дослідження серед викладачів угорської мови як іноземної	21
4.1. Аналіз результатів анкетування	21
4.2. Аналіз інтерв'ю	29
V . Результати й аналіз опитування, проведеного серед студентів, які вивчають угорську мову як іноземну	35
5.1. Аналіз анкетування	35
5.2. Короткий огляд: підручник Szita Szilvia Читанка для Magyarok том A1	44
5.3. Аналіз інтерв'ю	44
VI. Висновки	47
Список використаних джерел та літератури	48
Резюме на угорській мові	51
Додатки	52

Tartalom

I. BEVEZETÉS	6
1.1. A magyar nyelv a külföldiek körében	6
1.2. Témaválasztás. A dolgozat tárgya, célja	6
1.3. A kutatás módszerei, hipotézisek.....	8
II. A TÉMÁVAL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM RÖVID ÁTTEKINTÉSE	9
2.1 A magyar nyelv helye a világban	9
2.2. A MID oktatása elméleti és gyakorlati szempontból	10
2.3. A magyar mint idegen nyelv oktatása Kárpátalján	12
III. NYELVTANULÁS ÉS A MODELLALAPÚ NYELVOKTATÁS	15
3.1. A modellalapú nyelvoktatás fogalma	15
3.2. A szöveg szerepe a nyelvtanulásban	15
3.3. Az online tér a nyelvtanulásban	17
3.4. Másodnyelv tanulás felnőttkorban	18
3.5. Tanulótípusok és tanulási stílusok	19
IV. A MID-tanárok körében végzett kutatás	21
4.1. Kérdőívek elemzése	21
4.2. Interjúk	29
V. Magyar mint idegen nyelvet tanulók körében végzett felmérés	35
5.1. Kérdőívek elemzése	35
5.2. Rövid kitekintés: Szita Szilvia Olvasókönyv a Magyarok A1-es kötetéhez.....	44
5.3. Interjúk	44
VI. Összefoglalás	47
Felhasznált források és irodalomjegyzék	48
Ukrán nyelvű rezümé	51
Mellékletek.....	52

I. BEVEZETÉS

1.1. A magyar nyelv a külföldiek körében

A magyar mint idegen nyelv az utóbbi időben nagy népszerűségnek örvend a külföldiek körében. Elég csak Kárpátalján körbenézni, hamar világossá válik, hogy a magyar nyelv presztízse Ukrajnában is megnövekedett. A megváltozott gazdasági és politikai helyzet miatt különböző államok polgárai választják lakhelyül Magyarországot, és ajándékba kapják mellé a magyar nyelvet. Sokszor első hallásra szívdobbantó és fülsimogató a magyar nyelv a külföldieknek, de ha mélyebben beleássák magukat, rájönnek, hogy amennyire szép a nyelvünk, legalább annyira nehezen tanulható. Az elterjedt sztereotípiák ezt a tudatot csak erősítik bennük. A magyar nyelvet tanulók egy részét kis országunk, és főleg Budapest szépsége ejti rabul, valamint bírja maradásra, míg mások házasság révén, esetleg tanulmányaik miatt tartózkodnak hosszabb ideig az országban. A Magyarországon élő nyelvtanulók az anyanyelvi környezetnek köszönhetően közvetlen kapcsolatban vannak a magyar nyelvvel. Többségükben megvan elsősorban a csodálat a nyelv különlegességét illetően, s másodsorban a törekvés és az akarat a magyar nyelv tanulására, így előszeretettel vesznek magánórákat.

Az én diákjaim egyik fele külföldön él, és a magyar felmenői miatt tanul magyarul, hogy magyar állampolgár lehessen. Néhányan viszont csupán kedvtelésből, vagy a nyelv iránti fokozott érdeklődés miatt tanulnak magyarul.

Tehát a magyar nyelvet tanulók palettája igen széles. Végsősoron mindegyik nyelvtanulóban az a közös, hogy magyar nyelven is akar kommunikálni.

A magyar mint idegen nyelv oktatására különös figyelmet kell fordítanunk, kiváltképp napjainkban, amikor egyre több külföldi érkezik hozzánk. A nyelvtanulók száma nő, s egyre magasabb elvárásokat támasztanak a tanárok felé. Ez a jelenség nyelvünkre is kedvező hatással van, hisz szélesebb körben használják. A magyar nyelv fennmaradásának egyik biztosítéka lehet, ha nemcsak anyanyelvi közösségen belül beszéljük, hanem megismertetjük határainkon kívül is (Nádor 2017: 481)

1.2. Témaválasztás. A dolgozat tárgya, célja

A témaválasztás relevanciáját a külföldi felnőttek részéről fennálló online nyelvtanulási igény, illetve a magyar nyelv tanulása iránti kibővült kereslet mutatja. Munkám során igyekszem körbejárni a magyar mint idegen nyelv tanítása során használt modellszövegek kompetenciáját az online térben. Jelen kutatás eredménye főként a magyar mint idegen nyelv tanárok számára lehet hasznos.

Dolgozatom során azt vizsgálom, hogy az online oktatás során használnak-e a tanárok modellszövegeket. Megkérdezem továbbá a nyelvtanulókat is, felmérve, hogy az ő nyelvi fejlődésüket hogyan befolyásolja a modellszöveg megléte vagy éppen hiánya a tananyagokban.

A dolgozat tárgya tehát a modellszövegek alkalmazásának vizsgálata a magyar mint idegen nyelv oktatása területén. A munka elsődleges célja az, hogy feltárja, hogyan használhatók a modellszövegek a magyar mint idegen nyelv oktatása területén, illetve az, hogy megvizsgálja, hogyan látják a modellszövegek alkalmazásának előnyeit, esetleg hátrányait, kihívásait a magyart idegen nyelvként tanítók, illetve tanulók.

Napjainkban a virtuális, online térben zajló órák előtérbe kerültek a személyes jelenlétet igénylőkkel szemben. Ez javarészt a Covid-19 miatt bevezetett korlátozásokkal járó intézkedések következménye, de külföldön élő diákokról lévén szó, a távolság is közreműködik a virtuális színterek népszerűségében.

A téma azért áll hozzám közel, mert jómagam is online oktatom a magyar nyelvet idegen nyelvként. Közben én is tanulóként tudtam tekinteni az online nyelvtanulási folyamatokra, miközben orosz és angol nyelvet tanultam, szintén online. Így fokozottabban kezdtem érdeklődni mind a nyelvtanulási, nyelvhasználati és nyelvtanítási kérdések iránt. Mindent összevetve tehát saját tanári és tanulói tapasztalatom kapcsán úgy vélem, nagyon aktuális a témaválasztás.

Véleményem szerint az életben nagyon sok dolog alapja a bizalom, legyen szó emberi kapcsolatokról vagy akár tanulásról. Ha tanulásról beszélünk, a bizalmat a példamutatás váltja ki a legtöbb emberből. Legalábbis gyerekkorunktól kezdve, olykor öntudatlanul is követjük a szülői, tanári mintákat. A kisgyermek részben a felnőtteket és kortársaikat utánozva tanulnak, ez az ő korukban spontán módon valósul meg. Felnőttkorban ez már nem működik olyan egyszerűen, kiváltképp akkor, ha egy idegen nyelv elsajátításáról van szó. Épp ezért érdemes a példamutatás módszeréhez folyamodni, hogy az idegen nyelv befogadását könnyebben vegyék, és biztos alapokra támaszkodva sajátíthassák el a célnyelvet, majd váljanak annak természetes használóivá. Itt viszont szükséges hangsúlyozni, hogy a mintákon keresztül történő nyelvtanítás korántsem olyan egyszerű, mint a gyermekkorban történő, részben utánzás alapján megvalósuló nyelvelsajátítás. A felnőttek esetében a jól megválasztott módszertan működik eredményesen.

1.3. A kutatás módszerei, hipotézisek

Diplomamunkám központi témája az online oktatásban használt modellszövegek köré épül. A kutatást az online térben, azon belül pedig a magyar mint idegen nyelv tanárok és tanulók körében végzem. Úgy véltem, célszerű bevonni mindkét felet a vizsgálatba, mivel csak így kaphatok valós képet, hiszen ők közvetlen kapcsolatban állnak a témával. A kutatással kapcsolatban a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

- Feltételezem, hogy modellszövegek segítségével az élő és természetes nyelvhasználat online órák keretében és akár anyanyelvi környezet nélkül is átadható.
- Feltételezem, hogy a modellszöveg kedvező tananyag a vizuális tanulótípusok részére.
- Feltételezem, hogy a modellszövegekben megjelenő nyelvi panelek alkalmazása hatékonyan segíti a diákot a célnyelv elsajátításában.
- Úgy gondolom, hogy a modellszöveg segíti a tanulót a nyelvtani alapok lefektetésében, a nyelvi rendszerezésben.
- Valószínű, hogy a modellszöveg segítségével a diák képes kész sablonokat megtanulni, amelyeket az életben adódó szituációkban sikeresen használhat.

A kutatás során alapvetően két kutatási módszert alkalmaztam: az egyik a kérdőívezés, és másik az irányított beszélgetések készítése. Mivel, amint azt említettem, mindkét oldalt, tehát a magyart idegen nyelvként tanítókat és tanulókat egyaránt szerettem volna bevonni a kutatásba, a kérdőívek kitöltésébe és az interjúk elkészítésébe is bevontam mindkét oldalt.

II. A TÉMÁVAL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE

2.1 A magyar nyelv helye a világban

Munkámban igyekszem nem csupán a témához közlelről kapcsolódó szakirodalmat megvizsgálni, próbálok távolabbról megközelíteni azt. Első körben a nyelvek egyetemes képét tekintem át dióhéjban, s azon belül is a magyar nyelvre fókuszálok.

Ha a nyelvek átfogó képét nézzük, nyelvünk egy cseppnek tűnhet a tengerben. Jelenleg magyarul körülbelül 12-13 millió ember beszél Európában. Ez a szám elenyésző a Föld lakosságához viszonyítva. Számon tartani azt, hogy pontosan hány nyelv létezik, nagyon nehéz. A világ nyelveinek számát 5000 és 7500 közé tehetjük. A népesség túlnyomó része, mintegy 90%-a, a leggyakrabban használt nyelvet beszéli. A fennmaradó 10% kis nyelv. (A. Jászó Anna 2007:23.)

A magyar nyelv kis nyelvként való emlegetése nem helyes. A helytálló meghatározás: kevésbé ismert és használt, illetve tanult nyelv, mivel a 7097 ismert nyelv rangsorában anyanyelvi beszélőit tekintve az ötvenedik, valamint minden lehetséges korszerű közlési szándékra alkalmas (Nádor 2017: 468).

Alapvetően megkülönböztetünk kis és nagy nyelveket, valamint több nyelvcsaládot és nyelvtípust, ennek okán jellemzőiket tekintve különbözik egymástól minden nyelv. Viszont ami közös bennük, az nem más, mint az, hogy mindegyik hasonlít egy kicsit a másakra, tipikus alapvonásokkal rendelkezik. S nem számít, hogy ezek a nyelvek rokonok-e vagy eredetük szerint egybevetethők-e. Mindent egybevetve találhatunk bennük hasonlóságot felépítésüket tekintve. (A. Jászó Anna 2007: 26)

A nyelvtudomány törekszik arra, hogy a világ nyelveit kategóriának megfelelően osztályozza jellemzőik alapján. A leginkább széles körben ismert ma is fennálló kategorizálás a 19. század első felében keletkezett. E a nézet szerint három csoportot különíthetünk el egymástól (morfológiai osztályozás): a) elkülönítő vagy izoláló nyelvek; b) toldalékoló vagy agglutináló nyelvek; c) hajlító vagy flektáló nyelvek. (A. Jászó Anna 2007: 26-27)

A magyar az uráli nyelvek családjába tartozik. Az ugor ág alkotói a magyarok és az obi-ugorok. (A. Jászó Anna 2007: 36)

A magyar nyelv a finnugor nyelvek rokona. A rokonság rendszer szintű hasonlóságokat sugall, nem véletlenül. De ez a hasonlóság csak az alapvető vonásokra igaz, semmiképp sem mondható el az összes nyelvi komponensről. Ez a rokonság a szabályszerűségekből érhető tetten. A finnugor nyelvcsalád visszavezethető az uráli, vagyis ősi nyelvre. (Róna-Tas A. 2005)

A magyar nyelve a IX. század óta a Kárpát-medencében változik, fejlődik, térben és időben távol áll a finnugor nyelvcsalád többi nyelvétől, még a legközelebbi rokon nyelveitől, a hantitól és a manysitól is. Európában egyébként is meglehetősen kevés finnugor nyelvet beszélő nép található (például: finn, észt). A magyar nyelvterületet minden irányból az indoeurópai nyelvcsaládba tartozó, azon belül is elsősorban szláv, illetve latin (román) és germán (német) nyelvek veszik körül, amelyek nemcsak genetikailag, hanem tipológiai szempontból is meglehetősen távol állnak a magyar nyelvtől.

Az, hogy a magyar nyelv sem genetikailag, sem pedig tipológiai szempontból nem áll közel az Európában domináns indoeurópai nyelvekhez, az egyik legalapvetőbb oka annak a széles körben elterjedt vélekedésnek, hogy a magyar nyelvet nagyon nehéz megtanulni. Ennek oka egyértelmű: a magyar olyan absztrakt (tehát különálló) nyelv, amely sem grammatikai, sem szóképzési szempontból nem áll közel egyetlen európai nyelvhez sem, ezért a sem a nyelvrokonság, sem a (legalább részleges) kölcsönös érthetőség nem segíti a magyar nyelvet tanulók dolgát. Miközben egy szláv anyanyelvű ember legalább részben érti a rokon szláv nyelveket, és például a skandináv nyelvek beszélői között is van bizonyos fokú kölcsönös érthetőség, aki csak magyarul tud, az egyetlen nyelven se ért meg szinte semmit.

Persze azt ne feledjük el, hogy a fentiek miatt ez fordítva is így van: a magyar anyanyelvűeknek sem könnyű megtanulniuk más nyelveket, hiszen a magyar nyelv ugyanolyan távol áll az európai nyelvek többségétől, mint ezek a bizonyos európai nyelvek a magyartól.

A magyar mint idegen nyelvet tanítók és tanulók dolga tehát nem könnyű, mint ahogyan azoknak a magyaroknak sincs egyszerű dolguk, akik intézményes, formális keretek között, nyelvi környezet nélkül, idegen nyelvként szeretnének megtanulni valamely más nyelvet a magyar anyanyelvük mellé.

2.2. A magyar nyelv oktatása idegen nyelvként elméleti és gyakorlati szempontból

A magyar nyelvnek tehát megvan a saját helye a világban, a nyelvek között. A magyar mint idegen nyelv oktatásának kialakulása viszonylag nem olyan régre nyúlik vissza. A nyelvek globális képét nézve, azok csupán néhány százalékát tanítják szabályozott módon. A magyart a 18. század végén kezdik idegen nyelvként oktatni. (Nádor 2017: 465)

Akkoriban azonban még nem volt teljes mértékben kiforrva a mai értelemben ismert magyar mint idegen nyelv oktatásának elmélete és módszertana. A nyelvészek, pedagógusok főként az anyanyelvi kommunikációra helyezték a hangsúlyt, s gyakoriságát tekintve elég ritkán, alkalomszerű előfordulással készültek kimondottan külföldiek részére készült

tananyagok. (Giay 1998: 18)

A ma ismert magyar mint idegen nyelv elnevezés csak a 20. század közepén öltött alakot, és vált ismertté. A magyar mint idegen nyelv tanítása az 1980-as években vált önálló szakmává, a felnőttoktatás keretein belül. Előtte is élt ez a tevékenység, de a tanárképzés és tananyag szerkesztést tekintve elismerésre méltó változások csak ekkor valósultak meg. (Giay:1998:18)

A külföldiek oktatásának – ezen belül a magyar nyelv tanításának – formái, szervezeti keretei, módszerei nálunk az elmúlt két-három évtizedben – főként a felnőttoktatás körében – alakultak ki, illetve bizonyos vonatkozásban még most is alakulóban vannak. (Giay 1998:18)

A mai megfogalmazásban ismert magyar mint idegen nyelv fogalma nem más, mint a magyar nyelv nem anyanyelvi, hanem inkább külső megközelítése. Ez a szemlélet egy speciális nézetet hoz létre, amely a nyelv struktúrájával az anyanyelvi szemlélettől eltérően foglalkozik. A rendeltetése abban rejlik, hogy idegen nyelvként történő oktatás feltételeit megvalósítsa. A magyar nyelv idegen nyelvként történő tanításának metodikája, amely specifikusan külföldiek (vagy egészen pontosan: a nem anyanyelvi beszélők) igényeihez lett igazítva, tudományos kutatómunkára építkezve. (Giay 1998:249).

A magyar nyelvre és kisebbségi nyelvekre is vonatkoztatható tipológiai rendszerét Szépe György és Éder Zoltán hozta létre az 1980-as években. Ezen felül kijelölték a magyar nyelv diszciplináris helyét. A legfőbb megközelítés szerint a magyar nyelvet külföldieknek történő taníthatóság szempontjából eképpen értelmezhetjük: magyar mint második nyelv, magyar mint idegen nyelv és környezetnyelv.

A magyar mint második nyelv és idegen nyelv a következőképpen különböztethető meg:

- második nyelvnek akkor tekinthető, ha az egyén a magyar nyelvet az anyanyelvével egyetemben egyforma arányban váltakozva használja
- idegen nyelv abban az esetben ha a beszélő nem anyanyelvként osztálytermi keretek között tanulja. (Éder 1991)

A környezetnyelv azt jelenti, hogy az egyén az általa megtanulni kívánt kisebbségi idegen nyelvvel a közvetlen környezetében is kapcsolatba kerül. Kiváló példa erre Kárpátalja, ahol a nagyszámú magyarajkú lakosság beszéde környezetnyelvnek számít az ukrán nyelvű lakosságnak. A környezetnyelv és idegen nyelv oktatása gyakorlatilag ugyanazt jelenti.

A MID gyakorlati oktatásának kezdete 1927-re nyúlik vissza. Máig működik a Debreceni Nyári Egyetem, amely lehetőséget nyújt a nálunk tanuló külföldi diákoknak, hogy megismerkedhessenek a magyar nyelvvel és kultúrával.

Az 1950-es éveket követően érkeztek külföldi diákok, magyar nyelvtudás hiányában. A magas hallgatói létszámnak köszönhetően létrejött 1957-ben a Balassi Intézet egyik előd intézménye, a Nemzetközi Előkészítő Intézetet (NEI). Ez egyfajta előkészítőként működött, a felsőoktatásba történő felvételt készítette elő.

A Balassi Intézet számos nyelvtanulási alternatívát biztosít a diákoknak, a több száz főt befogadó, rövidebb-hosszabb nyelvtanfolyamtól a hagyományos egyetemi előkészítőn és a külföldi hungarológusok részképzésén, valamint a magyar származású diákok magyarságismereti tanéven át a műfordítóképzésig.(Nádor 2017: 475)

A MID oktatásának gyakorlata Magyarország határain túlra nyúlik, nem csupán a közoktatásban van helye. Találkozhatunk MID tanfolyamokkal különböző országok egyetemlein, kulturális intézményeiben, hétvégi iskoláiban, és magánórakeretein belül is. A magyar nyelv gyakorlati oktatását ideális esetben MID szakképesítéssel rendelkező tanárok végzik. Érdekes néhány szót ejteni a számukra elérhető tananyagokról, hiszen a képzésekben azok központi szerepet játszanak. Említésre méltó a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara (KRE BTK) által kiadott, a L'Harmattan Kiadó gondozásában megjelenő tanári segédkönyvsorozat, amely a KRE és a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola együttműködésének eredményeként elindult egy két féléves magyar mint idegen nyelv szakirányú pedagógus továbbképzés hallgatói számára jöttek létre. Ezek a zsebkönyvek tartalmazzák a program egyes tantárgyainak legfontosabb tudnivalóit. (Dóla 2018)

Nem elhanyagolható segédanyag a magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata, mely elektronikus formában elérhető 2005 óta. Főszerkesztője Nádor Orsolya. A szakfolyóirat azt a célt tűzte ki maga elé, hogy színteret szolgáltasson a MID oktatók szakmai cikkeinek megjelenéséhez. Az itt fellelhető írások külső megközelítésből szemléltetik a magyar nyelvet és kultúrát, nyelvpedagógiai vonatkozásúak. Ezen felül tanácsokat, gyakorlati megoldásokat biztosít bizonyos nyelvi jelenségek tanításához, informál a MID oktatásához és tanulásához kapcsolódó elektronikus és különféle tananyagokról, kiadványokról. Így elmondható, hogy tanár és tanuló számára egyaránt hasznos és gyakorlatias segédanyag (Nádor 2005:5).

2.3. A magyar mint idegen nyelv oktatása Kárpátalján

Ukrajna a 31 éves függetlensége alatt minden negatív elképzelést felülmúló időszakát éli. A már több mint egy éve tartó háború végét megjósolni lehetetlen. Jelen instabil politikai és gazdasági helyzetben a lakosság nagy része elmenekül az országából, a

túlélést külföldön látja. Míg néhány évvel ezelőtt a kivándorlás főleg Kárpátalján volt tapasztalható, úgy mára szinte az egész országra kiterjedt ez a jelenség. A Magyarországon tartózkodó ukrán menekültek száma körülbelül 1,2 millióra tehető. (Internetes forrás: index.h)

A magyar nyelvet idegen vagy második, harmadik nyelvként sokan tanulják Kárpátalján is. Ez köszönhető annak, hogy a belső menekültek száma megyénkben a legmagasabb. Kárpátalján az elmúlt néhány évben óriási igény mutatkozik a magyar nyelv tanulása iránt. A magyar nyelv presztízse töretlen, sőt, egyre népszerűbb megyénkben is. Több ukrán tannyelvű iskolában pedig második idegen nyelvként oktatják (Beregszászi-Karmacsi-Márku 2022-58).

2012-ben az ukrán parlament által elfogadott nyelvtörvény kimondja, hogy azon megyékben, amelyekben bármely idegen nyelvet beszélők száma minimum 10%, lehetőség adódik arra, hogy az iskolákban idegen nyelvként oktassák az adott nyelvet. A magyar idegen nyelvként történő oktatását tehát jogilag az ukrán állam engedélyezi. Így több település ukrán tannyelvű iskoláiban mutatkozott ilyenfajta igény. (Beregszászi 2016)

“Jelentős létszámot képviselhetnek évek múlva azok az ukrán, ruszin vagy orosz anyanyelvű diákok is, akik 2015-től közel ezren, választható idegen-, illetve környezetnyelvként tanulják a magyart Kárpátalja közoktatási intézményeiben, számuk fokozatosan emelkedik.” (Nádor 2017:466)

Eleinte nem volt biztosítva minden oktatáshoz elengedhetetlen komponens: nem állt rendelkezésre tanterv, megfelelő tananyag, s hiányoztak a szakképzett tanárok. Ez azzal magyarázható, hogy a magyar idegen nyelvként való tanulása iránt mutatkozó igény újkeletűnek mondható. A KMPSZ (Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség) kezdeményezésének és kérésnek eleget téve Beregszászi Anikó és Cserniczkó István állította össze az 5-9. osztály részére a MID oktatásának tantervét. Az Ukrán Oktatási minisztérium elfogadta a tanterv használatát, s 2014-től közoktatásban alkalmazható lenne. Sajnos a KMPSZ ígéretének ellentmondva, azóta sem adta ki az adott tantervet. (Beregszászi 2016:65)

Míg néhány évvel ezelőtt nem állt rendelkezésre ukrán-magyar nyelvű tananyag, úgy mára már változott a helyzet. Kampó Ildikó és Pápai Ilona szerzésében megjelent a Magyar nyelv kezdőknek c. tankönyv és hozzá tartozó munkafüzet. Adott tananyagok 2022. március 25-én lettek tankönyvvé nyilvánítva s ezt követően jelentek meg. A könyvekben a feladatok két nyelven jelennek meg, s illeszkednek a tanulók életkorához. (Kampó-Pápai 2020:6)

Látjuk tehát, hogy nemcsak az igény van erősen jelen az iskolások körében, de a

gyakorlatban is a közoktatás részévé vált a MID oktatása. A magyar nyelv elsajátítása iránti akarat egyúttal megjelent a felnőttek körében is Kárpátalján. “A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felnőttképzési Központja 62 kárpátaljai településen indította el 2016. április 1-től a magyar mint idegen nyelv képzést felnőtt nyelvtanulók számára.” A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felnőttképzési Központja szervezésében megvalósuló magyar mint idegen nyelv tanfolyamok gyorsan betelnek, s a magántanárok is felettébb el vannak látva diákkal. Ezek a tanfolyamok ugyanazzal a problémával néztek szembe, mint amelyek a közoktatásban is fennálltak a kezdetek kezdetén MID oktatását illetően: a tanterv, módszertan, tankönyvek, magyar mint idegen nyelv szakos tanárok egyaránt hiányoztak. (Beregszászi 2016:65)

A kárpátaljai magyar nyelvészek látva problémát, lépéseket tettek afelé, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán minél előbb elinduljon a magyar mint idegen nyelv szakos tanárok képzése. A megvalósításhoz ezen a szakképzési területen jártas Károli Gáspár Református Egyetem együttműködés keretében nyújtott segítséget. Ennek köszönhetően 2016 szeptemberében másoddiplomás továbbképzés formájában elindulhatott a MID szakos tanárok oktatása, amely mai napig rendszeresen indul (Beregszászi 2016:65).

III. NYELVTANULÁS ÉS A MODELLALAPÚ NYELVOKTATÁS

3.1. A modellalapú nyelvoktatás fogalma

A modellalapú nyelvoktatás megalkotója Szita Szilvia és Pelcz Katalin, akiket sokan elsősorban talán a MagyarOk tankönyvcsalád szerzőiként (is) ismernek. A tankönyv az élő magyar nyelvhasználatot veszi alapul.

Az egész nyelvtanulási folyamat alatt a tanár célja az, hogy a diákját közelebb vigye a gördülékeny nyelvhasználat felé, s hogy a tanuló a nyelvi interakciói során egyenrangú félként legyen képes szerepelni. A modellalapú nyelvoktatás alapfeltétele abban rejlik, hogy a tanár az órán felhasznált szövegeket olyan nyelvi modellként interpretálja, amely támogatja a tanulót nyelvtudásának a fejlődésben. Épp ezért a tanárnak elengedhetetlen alaposan megvizsgálni a használni kívánt szöveg komponenseit, hogy azok alkalmasak-e modellként funkcionálni.

A szövegekkel való munkának létezik egy módszertanilag jól kidolgozott menete. Ennek az első lépése a gondosan összeállított modellszöveg megformálása, mely az anyanyelvi beszélőktől származó lehetséges nyelvi mintákat kell tartalmazzon. Testhezálló alany lehet az írott és hangzó szöveg, párbeszéd egyaránt. Ha ez biztosítva van, következik a megfigyelés szakasza. Itt fontos, hogy a tanár felhívja a tanulók figyelmét a gyakori és tipikus megnyilvánulási formákra, pontosan arra irányítjuk a figyelmét, hogy mit hogyan fejeznek ki a magyarok. Végül ösztönözzük a nyelvtanulót a megfigyelések alapján saját nyelvi produktum létrehozására (Szita-Pelcz 2017:262-269).

3.2. A szöveg szerepe a nyelvtanulásban

A szövegek jelen vannak a mindennapi életünkben, kommunikációnkban. A szöveg a nyelv egyik fontos alapegységeként funkcionál, épp ezért központi figyelmet kell tulajdonítanunk neki a nyelvtanulásban. Terjedelmét tekintve egy szöveg a tőmondattól a regényig is kiterjedhet. Ha megnézünk egy írott szöveget, mondatok sorát olvashatjuk. Az egymás mellett álló mondatok csak akkor tekinthetők szövegnek, ha eleget tesznek három fő követelménynek: a) kötődnek a szituációs kontextushoz, azaz van bennük koherencia; b) megtalálható bennük a tartalmi és logikai kapcsolódás, vagyis a kohézió; c) nyelvtanilag megfelelően kapcsolódnak össze a mondatok, nem hiányzik belőlük tehát a konnexió. (Magyar nyelv 10. NAT 2020)

A szövegekkel való foglalkozás kétségtelenül előre viszi az idegen nyelv elsajátítását. A nyelvórákon a tanárok okvetlenül igyekeznek hangsúlyt fektetni a szókincsre,

nyelvtanra. Érdeemes ezzel a két területtel együttesen foglalkozni, s erre a célra ideális alany lehet a szöveg. Beszédünk során minimum mondatokból értjük egymást, épp ezért optimális a nyelvtanulók számára az új szavakat mondatokká alakítva elsajátítani. A szavak memorizálására irányuló feladatok során hasznos lehet kontextusba ágyazva megjeleníteni a lexikát és a grammatikát. Ez megvalósulhat mondatok és szövegek szintjén egyaránt. Mégis a szöveg a legmegfelelőbb erre a célra, mivel az témához kapcsolható, egy bizonyos stílusban íródott, pragmatikai jellemvonásokat hordoz magában. A nyelvi elemek jelentése a szövegtörzsetből töltődik fel. Így több lehetőség nyílik arra, hogy a nyelvtanuló analizálja az új szavak újabb komponensekkel történő kapcsolatát. Az ilyen típusú feladatok alkalmazása során a szövegek olvasása, hallgatása egyaránt célravezető lehet (Dóla 2020:75).

Mitől lesz egy egyszerű szövegből modellszöveg? A modellszöveg – azon felül, hogy megfelel az alapelvárásoknak – eleget tesz azoknak a kritériumoknak, amelyek alkalmassá teszik arra, hogy modellként funkcionáljon.

Egy nyelvtanár célja nem lehet más, mint hogy közelebb vigye diákjait az élő nyelv használatához, beszédének minősége közelítse meg az anyanyelvekéét. A modellszöveg komponensei tehát csakis az élő nyelvhasználatból táplálkozva szülehetnek meg.

A nyelv eléggé komplex jelenség, lehetőséget nyújt nekünk arra, hogy bármikor és bárhogy kifejezzük magunkat. Főként az anyanyelvünkkel van ez így. Tévesen tehát azt lehetne feltételezni, hogy minden beszédhelyzetben újabbnál újabb, eredeti mondatokat alkotunk. Az anyanyelvi beszélők viszont korántsem olyan kreatívak, mint képzeljük, kommunikációjuk során jól ismert, tipikus kifejezéseket, kliséket hívnak elő. (Lewis 1997:12).

Érdeemes tehát az oktatás során az anyanyelvi beszélők megnyilvánulásaiban tipikusan előforduló nyelvi elemeket megtanítani. Ezek az elemek a sikeres diskurzus fundamentumai, ismert kifejezések lévén érthetővé és valóssá alakítják a közléshelyzetet. (Davis–Kryszewska 2012).

Az anyanyelvi beszélők megnyilvánulásaik során sematikus nyelvi mintákra támaszkodnak, de ezek a minták számos variációban léteznek. Épp ezért nehézkes, sőt szinte lehetetlen lenne minden variációt megtanítani a diákoknak. De erre nincs is szükség, hiszen létezik közöttük egyfajta gyakorisági sorrend. Így alkalmat kapunk, hogy a leggyakrabban használt és rögzült egységeket prezentáljuk, kvázi szelektáljuk azt, ami a legszükségesebb egy adott beszédhelyzetben való sikeres megnyilvánuláshoz (Pawley–Syder 1990: 191).

A leggyakoribb kifejezések kiválogatásánál nem hagyatkozhatunk az intuíciónkra.

Erre a célra alkalmas a gondosan összeállított nyílt korpusz. A magyar mint idegen nyelvet oktatók munkáját a MagyarOK korpusza segíti, amely a következő linken található meg:

[MagyarOK korpusz](#)

A gyakori nyelvi minták szövegekben való bemutatása, illetve a diák részéről megfigyelése az első lépés. Annak érdekében, hogy kellőképpen rögzüljenek a tanultak, gondoskodni kell arról is, hogy minél többször találkozzon a nyelvtanuló egy-egy nyelvi modellel, pontosabban azok variánsaival. Egyetlen modellszövegen belül ugyanis nem lehetséges megfelelő számú nyelvi mintát bemutatni. Ha minden feltételnek meg is felel egy modellszöveg, fontos ismételt megemlíteni, hogy a modellek és azok variációjának elsajátítása a cél. (Giay 1998:253)

A szövegközpontú oktatás célja a nyelvtudás, a kommunikációs készség fejlesztése kell legyen. Az online órákon megjelenő szövegek felhasználási hatásköre bő, segítségével fejleszhető a szövegértés, új szókincs elsajátítása, gyakorolható a szórend. A szövegkompetencia nem más, mint írott és hangzó koherens szövegek létrehozásának a képessége. Ez a képesség szorosan kapcsolódik a négy alapkészséghez: a szöveg megértésén és megalkotásán keresztül mind a szövegértés, írás- és beszéd-készséget is aktiválni kell. (Zajacz Zita 2021: 152)

3.3. Az online tér a nyelvtanulásban

Kutatások is igazolják, hogy a XXI. századi technológiáknak köszönhetően az emberek szüntelenül képernyőhöz kötve élik az életüket: online kommunikálnak, használnak fel tartalmakat, gyakorlatilag részben az online térben élik az életüket. Ez rávetődik a tanulásra, oktatásra is.

A digitális eszközök, az internet segítségével egy új nyelvtanulási színtér nyílik meg előttünk. Az online dimenziót, mint tanulási környezet a Covid-19 világjárvány alatt vált kényszerűvé és egyúttal népszerűvé. Annak érdekében, hogy otthonosabban mozogjon az online térben, tanár és diák egyaránt elengedhetetlen alapfeltétel a virtuális kapcsolatteremtési lehetőségek ismerete. Nagyobb hangsúlyt kap a kép és a szöveg szerepe, a hagyományos értelemben vett tanóra áthelyeződik egy vizuális térbe. Az online óra a tantermmel egyenértékű. Annyiban különbözik, hogy a diák részéről is nagyobb felkészültség, digitális jártasság szükséges a sikeres együttműködéshez. Ezért fontos, hogy a munka megkezdése előtt kiválasszuk a számunkra megfelelő oktatási platformot, rendelkezésre álljanak digitális tananyagok, kidolgozott legyen az óra menete, a számonkérés formája. De mindenekelőtt fontos a fejlett digitális kompetencia mindkét fél

részéről, hisz aki csak érintőlegesen mozog otthonosan az online térben, nehézkesen vagy egyáltalán nem tud kapcsolódni a digitális oktatás folyamatához. (Zajacz 2021: 152)

Az online oktatás eredményességét leginkább a tanár és tanuló fejlett digitális készségei mozdítják elő. Ha a tanár a tarsolyában lévő online tanítási módszereket és eszközöket hatékonyan tudja felhasználni, tartani tudja az ütemtervet, s az óra minden komponensét össze tudja hangolni, gyümölcsöző oktatási folyamat jöhet létre. Elsősorban az óra sikeressége a tanáron múlik, de a tanuló is magas szintű digitális hozzáértéssel kell rendelkezzen, amelynek köszönhetően képes elsajátítani a digitális tananyagot. (Proháczik 2020)

3.4. Másodnyelv tanulás felnőttkorban

Többféle nézet létezik a kétnyelvűséget tekintve. A leginkább ismert és elfogadott definíció a kétnyelvűség vagy bilingvizmus kapcsán: az egyénnek azon sajátossága, hogy két nyelven képes kommunikálni. Általánosságban elmondható, hogy többségben vannak azok, akik két vagy több nyelvet használnak. (Csernicskó 2010:37)

A nyelvtanulók között van egy réteg, akik felnőtt korban kezdik el tanulni a magyar nyelvet második vagy sokadik idegen nyelvként, az életben való boldogulás érdekében. A felnőttek körében a többnyelvűség a szükségességből fakad, mindennapi életük során elengedhetetlen két vagy több nyelv ismerete és használata. (Karmacsi 2007:15)

Az életkort nem kezelhetjük befolyásoló változóként, ha idegen nyelv elsajátításáról van szó. Gyermekkorban a kritikus periódus alatt a második nyelv elsajátítása könnyen és fáradás nélkül történik. Ezzel szemben felnőtt korban a nyelvelsajátítás egyre komplikáltabb feladatnak tűnhet. A gyermekkori és felnőttkori nyelvtanulás között mutatkoznak ugyan eltérések, de idegen nyelvet tanulni életkortól eltekintve is sikeresen lehet. A nyelvészet szerint a gyerekek és felnőttek egyaránt birtokában vannak olyan előnyös készségeknek, amelyek segítik őket a második nyelv elsajátításában. A gyerekek a felnőttektől eltérő interakciókban szerepelnek, s egyszerűbben érthető nyelvi bemenethez férnek hozzá. A felnőttek viszont a számukra célszerűnek mutakozó inputot kapják kézhez. (Szépe 2004:9)

A felnőttek nyelvtant általánosításokon keresztül tudnak tanulni, de a számukra releváns bemeneti mondatoknak köszönhetően képesek a szigorú szabályoktól elrugaskodni. (Dóla 2019:27)

A gyerekek magától értetődő módon, míg a felnőttek a világos és egyértelmű magyarázatokat szeretik, s holisztikusan szemlélik a nyelv fogalmát. (Dóla 2020:13)

A magyar nyelv gazdag jellegzetes és állandósult szókapcsolatokban, s ezek komponensei kéz a kézben találhatóak meg a diskurzusokban. Rendeltetésüket tekintve megingathatatlan egésként raktározódnak, s amennyiben ezek használatára kerül sor, a beszéd során is egységként idézzük fel és használjuk. Valószínű, hogy a magyar mint idegen nyelv oktatásban a nyelvi panelek oktatása javítja a kommunikációs és interakciós képességeket.

Felnőtt korban tudatosabban valósul meg a nyelvtanulás. Ez annak köszönhető, hogy a felnőttek kialakult személyiséggel, motivációval, státusszal, konkrét igényekkel rendelkeznek. Kérdéseikre világos és határozott választ várnak, és nagyon sokan nem szeretik és nem fogadják el a bizonytalanságot.

Számottevő korpusz alapú kutatás született a felnőttkori idegennyelv tanulás témájában. A felmérések azt igazolják, hogy a nyelvtanulók a ritkábban előforduló állandósult szókapcsolatok használatát háttérbe szorítják, s túlzott mértékben nyúlnak a gyakrabban megjelenőkhöz. Anyanyelvükből kiindulva számos variációt hoznak létre.

A felnőttkori célzott nyelvtanulás támogatható a következő három módszer segítségével:

- a) gyakorlatok, tesztek, b) a tanultak értékelése, c) memorizálás.

A célzott mnemotechnikai gyakorlatok, amelyek középpontjában a dalszövegek, versek, párbeszédalak állnak, célravezetőek lehetnek. Ha sikerül a tanulónak elemezni és megérteni a szókapcsolatokat és memorizálni, automatikusan előhívható megnyilvánulási során. (Dóla 2018:25)

3.5. Tanulótípusok és tanulási stílusok

Az idegen nyelvek oktatásában széles körben ismert és használt eszköz a szöveg. Egy ilyen szöveg lehet írott és hangzó egyaránt. Ha a tananyagok és tanulótípusok palettáját nézzük, igen széles kép tárul elénk. A felnőtt tanulóknak fontos, hogy kapcsolódni tudjanak a tananyaghoz, hasznosnak és érdekesnek találják azt. Az online térben számtalan feladattípus érhető el. A tananyagokra és metodikákra együttesen érdemes figyelmet fordítani, ugyanis a nyelvtanulási technikák és alkalmazott tananyagok befolyásolják a folyamat eredményességét. (Dóla 2020:11)

A sikerességet nagyban elősegíti a tudatosság. Jó, ha a tanuló tisztában van azzal, hogy milyen tanulási stílus működik nála. A felnőttek között többségében vannak azok, akik szeretik boncolgatni az új jelenségeket, mégis szeretnek első körben átfogó képet kapni, s azt követően térnek az elemzésre. Tehát az analízist a felnőttekre általánosan jellemző jelenségnek kell tekintenünk. (Dóla 2020:17)

A globális és holisztikus szemlélet legtöbbször jelen van mindegyik felnőtt tanulónál. Ezen felül vélhetően besorolható valamelyik kategóriába, tanulási stílusát tekintve. A legismertebb kategorizálás az érzékszervek szerinti besorolás: „vizuális, az auditív és a taktilis-kinezetikus típus” (Kovács 2019:26).

A vizuális kategóriába tartozó tanuló a szemének hisz: a látott szövegekre, ábrákra, képekre hagyatkozik. Előnyben részesíti a megfigyelést, képek nézegetését, szövegek lemásolását. Az ilyen tanuló fantáziája aktív, és jobban emlékszik a látottakra, mintsem a hallottakra. A tanulók jelentős része ebbe a kategóriába tartozik.

Az auditív tanuló a hallott információt könnyebben sajátítja el, hangosan olvas, jó a kiejtése. Nem annyira tud összefoglalni, jegyzetelni.

A kinezetikus tanulónál a tapintás kerül a főszerepbe. Szereti a „kézzel fogható” tananyagot, a szituációs feladatokat, a tanulás közbeni mozgást.

Értelemszerűen a tanulási folyamatok során célszerű minél több technikát alkalmazni, ugyanis a tanultak csak bizonyos százalékban rögzülnek: *“mintegy 10%-a marad meg annak, amit a tanuló olvas, 20%-a annak, amit hall, 30%-a annak, amit szemléltetés formájában lát, 50%-a annak, amit hall és lát, 70%-a annak, amit másoknak elmagyaráz, és 90%-a annak, amit ténylegesen használ ”* (Kovács 2019:29).

Tanulási tölcsér

1.ábra. Tanulási tölcsér, Forrás Edgar Dale (1969)

Nagyon gyakran a nyelvtanuló sem tudja magáról, hogy melyik tanulói típusba tartozik. Ez a tény akadályozó faktor lehet a sikeres előmenetelben. Tanárnak és tanulónak érdemes lehet a tanulás kezdetén, elején tisztázni azt, hogy milyen módszert és tananyagot választanak. Szító Imre kérdőíve segíti őket abban, hogy megtudják, melyik tanulási forma a leghatékonyabb a tanuló számára. A kérdőív szabad forrásban elérhető a következő linken:

<http://szitoimre.com/doc/stylq.pdf>

IV. A MID-TANÁROK KÖRÉBEN VÉGZETT KUTATÁS

4.1. Kérdőívek elemzése

Amint azt a korábbiakban említettem, jelen kutatást tanárok és tanulók körében végzem, minek okán a nyelvelsajátítás folyamatának aktív résztvevője és releváns szereplője mindkét tábor. A kérdések összeállításánál törekedtem rövid kérdéssor létrehozására, annak érdekében, hogy minél rövidebb idő alatt kitölthető legyen a kérdőív. A kérdőívnek mint kutatási módszernek épp ez a legnagyobb előnye: viszonylag rövid idő alatt nagy mennyiségű adat gyűjthető össze, mégpedig a kutatás szempontjából releváns témakörben. Az elemzésnél igyekszek néhány, kategóriákhoz rendelhető választ idézni.

A kérdőíveket online töltötték ki az adatközlők. Egy összesen 24 kérdésből álló Google forms jött létre. Mivel kutatásom színtere az online tér, igyekeztem nem kilépni onnan. Így a kérdőívet néhány MID-oktató facebook csoportjában posztoltam. A kérdőív két fő szakaszra bontható: az első szakaszban szociológiai változókra vagyok kíváncsi, a második szakasz az oktatással, a kutatás fő témakörével foglalkozik. A kitöltők válaszai alapján nyert információkat elemzem az alábbiakban.

Adott kérdőívet összesen 41-en töltötték ki. Az adatközlők anyanyelve a magyar, ukrán, szerb, német. Életkorukat tekintve a kitöltők változó korcsoportokhoz tartoznak, a legtöbb kitöltő (vagyis 61%-uk) kora 31-40 év közötti. Foglalkozásukat tekintve vegyes válaszokat kaptam: a legtöbb alany MID-oktató, de akad köztük kommunológus, HR specialista, közgazdász, nyelvész, doktori hallgató, diák stb. A válaszadók 75,6%-a nő, 19,5%-a férfi, a fennmaradó egyéb vagy nem szeretné megadni. A kitöltők 73,2%-a egyetemi vagy főiskolai mester diplomával rendelkezik. A „Mikor szerezte a legmagasabb végzettségét?” kérdésemre vegyes válaszokat kaptam. Összességében a megkérdezettek 1985 és 2021 között szereztek a legmagasabb képzettségüket. A kitöltők 46,3 százaléka MID-tanár a diplomája szerint, 26,8%-uk magyar szakos bölcsész, 7,3%-uk elemi iskolai tanító, 14,6%-uk egyéb képesítéssel rendelkezik, és 4,9% nem rendelkezik felsőfokú diplomával. A kitöltők 100%-a beszél valamilyen számára idegen nyelvet. A beszélt nyelvek listáján ott van az angol, a német, az orosz és az ukrán.

Az online tér a nyelvoktatásban jelen van, s elég csak körbe nézni, egyértelműen érzékelhető, hogy sokan kedvelik. Saját tapasztalatom szerint kétféle hozzáállás létezik az online oktatáshoz: vannak, akik belekényszerültek, s olyanok is akadnak, akik a kényelem miatt választották ezt a formát. Kíváncsi voltam, melyik tábor van többségben adatközlőim között, és többségüket mi motiválja, ezért bátorkodtam megkérdezni a tanárokat efelől. Arra

a kérdésre, hogy: „Miért szeret online oktatni?” pozitív magyarázatot kaptam, kulcsszóként kiemelném a kényelmet, hatékonyság és fókuszáltságot. A válaszadók szerint az online térre jellemző a produktivitás, a komfortos oktatás és tanulási folyamat, ami nagyrészt az IKT technológiáknak köszönhető:” *sok kreativitásra ad lehetőséget, bőséges eszköztár van kéznél, amit könnyedén bevethet a tanár az órán.*”

Néhány tipikus választ szeretnék idézni (kulcsszó a „kényelem” “hatékonyság” “fókuszáltság”):

mert sok időt lehet vele megtakarítani, sem a tanárnak, sem a diáknak nem kell sehova utazni szabadabb egyeztetés

Mert kényelmesebb, meg így hozta az élet.

Több tananyagot tudok megosztani óra közben, akár váltogatva azokat. Könnyebb a javítás is. A félénkebb diákok is bátrabbak. Időt tudok megtakarítani.

így helyrajzilag távol élő diákokat is el tudok érni. Emellett egy-egy órát aszinkron módon is meg tudunk tartani, ahelyett, hogy eltörölnénk

Nem kötött helyhez és időhöz, ami külföldi tanítványok esetében nagy előny.

időtakarékos, komótos, praktikus

Áthidalja a távolságot, kényelmes, nincs utazási idő, a tanulók könnyen lemondhatják

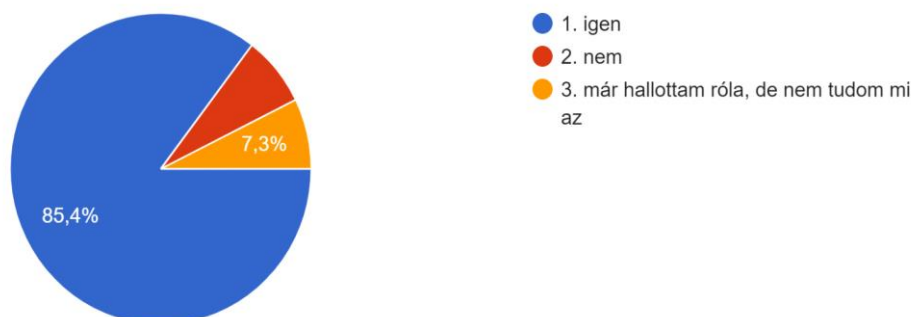
Hatékonyabb, jobban lehet tervezni, a diák szorgalma, motiváltsága, felkészültsége jobban szerepet játszik.

Mert nincs helyhez kötve az oktatás

A következő kérdésben arra kerestem a választ, ismerik-e adatközlőim a modellalapú nyelvoktatást. A válaszok szerint a kitöltők 85,4%-a ismeri a modell alapú nyelvoktatás fogalmát, 7,3% már hallott róla, de nem ismeri, és 7,3% nem ismeri (2. ábra).

15. Ismeri a modellalapú nyelvoktatás fogalmát?

41 válasz

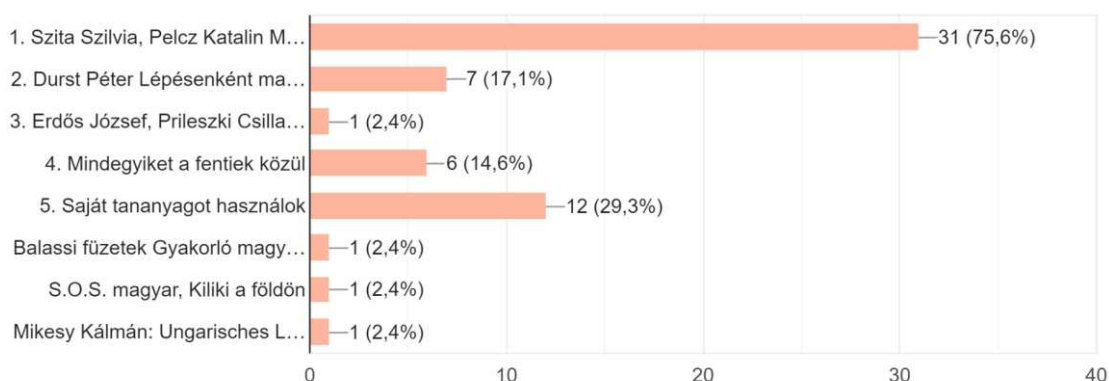

2.ábra Az adatközlők válaszai a „Ismeri a modellalapú nyelvoktatás fogalmát?” kérdésre

A megkérdezettek 97,6 %-a fontosnak tartja tanárként, hogy példákön és témákön keresztül adja át a nyelvtant, lexikát. A tanárok 75,6%-a használja Szita Szilvia és Pelcz Katalin MagyarOK című tankönyveit. Ahogy azt a 2. ábra mutatja, a tankönyvek listáján a MagyarOK tankönyvek vezetnek, s vegyes tananyagokat, köztük saját gyártású anyagot (is) használ az adatközlők 29,3%-a. Aki aktív magyar mint idegen nyelv (azaz MID) tanárként tevékenykedik, gyakran szembesül azzal, hogy főként a felnöttek körében merülnek fel egyéni igények témákat illetően, s ezek a témák nem mindig fellelhetők a nyelvtankönyvekben. Nos, az említett tankönyvcsalád által szolgáltatott modellszövegekből inspirálódva bármelyik tanár képes önállóan létrehozni saját szöveget, képes példákat konstruálni egy-egy témakört illetően, adott tankönyvcsalád modell lehet tanár és diák számára egyaránt.

17. Melyik tankönyvet használják az órák során?

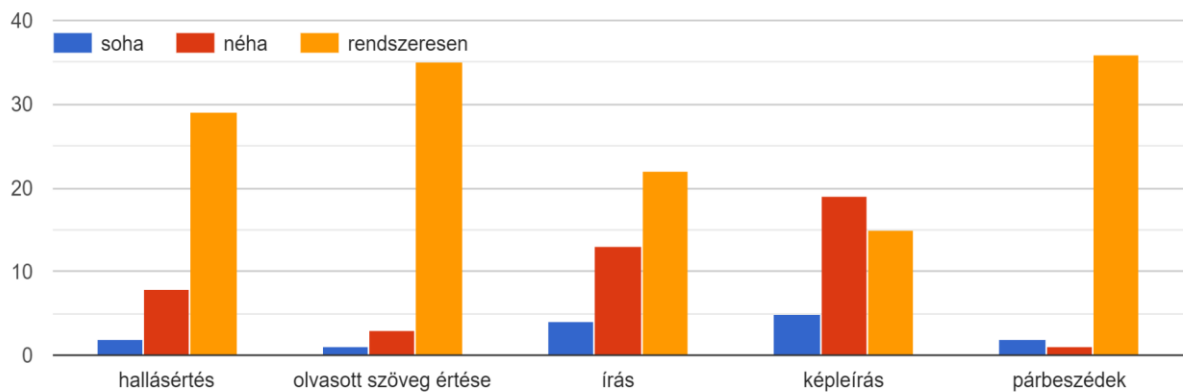
41 válasz

3. ábra. Az adatközlők válaszai a „Melyik tankönyvet használják az órák során?” kérdésre. A gyakorlási technikákat tekintve a hallás utáni szövegértést, a párbeszédök használatát, az olvasott szövegértést részesítik előnyben a tanárok (4. ábra).

18. A felsorolt gyakorlási technikákat milyen gyakorisággal használja órái során?

4. ábra. Az adatközlők válaszai az „A felsorolt gyakorlási technikákat milyen gyakorisággal használja az órái során?” kérdésre

Szükségszerűnek és fontosnak láttam feltenni azt a kérdést is, hogy „Hogyan definiálná a modellszöveg fogalmát a MID oktatásban?”, és a válaszok alapján pontos és rövid megfogalmazást létrehozni. Jól látszik, hogy a kitöltők jelentős része már találkozott a fogalommal, s igen világos, lényegre törő válaszokat adtak a kérdésekre.

A válaszok alapján kijelenthető, hogy a modellszöveg a természetes nyelvhasználat bemutatására szolgál. Az anyanyelvi beszélők valós nyelvhasználatát mutatja be, amely konstruált ugyan, de természetesnek ható, s az adott téma lexikáját és grammatikai jelenségeit tartalmazza. A szövegek nem csupán szemléltetésre alkalmasak, de a hozzájuk kapcsolódó(vagy létrehozható) feladatok során erre építve tudják saját gondolataikat megfogalmazni: *„anyanyelvi beszélők által írt, mondott szövegek alapján közelebb vinni a diákokat a valós, hétköznapi beszédhez”*

A modellszöveg (példaszöveg) lehet olyan szöveg (leírás, elbeszélés, párbeszéd), amely az anyanyelvi nyelvhasználó által használt lexikai egységeket tartalmazza. Felhasználásával a nyelvtanulónak be tudjuk mutatni az anyanyelvi beszélők nyelvhasználatát. Ez azért jó, mert nem 'tankönyvszagú' 'életszerűtlen' 'kreált' mondatokat szeretnénk megtanítani a diáknak, hanem olyan lexikai egységeket, amik helyesek az adott szituációban, és az anyanyelvi beszélő számára is könnyen dekódolhatóak.

Ahhoz, hogy a diák megtanulja a kifejezések használatát, minél több hasonló szöveget kell elolvasnia, illetve meghallgatnia. A modellek nem külön szavanként, hanem lexikai egységként tárolódnak az agyunkban. Modellek nélkül azért nem érdemes nyelvet

tanulni, mert ezek nélkül a diákoknál sokkal nagyobb a hibalehetőség. Azokat a nyelvtani elemeket célszerű gyakoroltatni a nyelvtanulókkal, amelyek a hatékony nyelvtanulást eredményezik. Fontos kritérium, hogy - az eddig felsorolt jellemzők mellett - a modellszöveg a nagy gyakorisággal előforduló, anyanyelvi beszélők megnyilvánulásaiban jelenlévő lexikai egységeket prezentálja. Mivel ugyanazt többféleképpen kifejezhetjük, így több szöveg alkalmazása, az általuk megvalósuló nagy nyelvi input vezet minél átfogóbb szemléltetéshez:”*Több olyan szöveg, mely azonos témában, azonos regiszterben született, több részben eltérő variáns, mely a témához kapcsolódó leggyakoribb lexikát mutatja be, s ami alkalmazkodik a diák nyelvi szintjéhez.*

Olyan, félautentikus szöveg, amely bemutat adott nyelvtani/lexikai egységet.

az anyanyelvi beszélők által használt elemekből minta, az adott nyelvi cél elérésére olyan autentikus szöveg, amely jól bemutatja egy adott nyelvi szerkezet használatát olyan egyszerű, mindennapos mondat, amely nagy gyakorisággal van az anyanyelvű emberek mindennapi beszédjében.

Olyan szöveg, amelyben kifejezetten helyet kap egy bizonyos nyelvtani anyag vagy funkcionális nyelvhasználat.

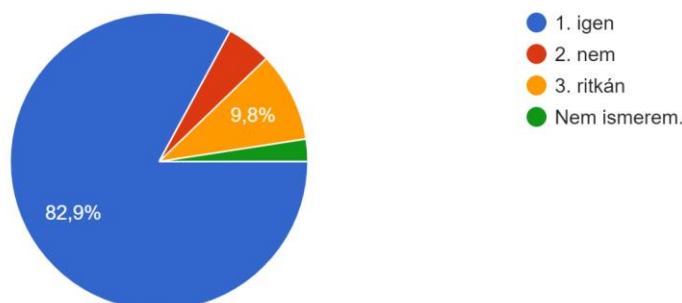
A nagy nyelv input alapja, alapvető fontosságú az önálló nyelvhasználathoz.”

Minden választ összevetve tehát a következőképpen fogalmaznám meg, mit jelent a modellszöveg: az élő nyelvhasználatot bemutató, azonos regiszterben s témában íródott, a nyelvtanuló nyelvi szintjéhez alkalmazkodó szövegek, amelyek egymás variánsai, s helyet kap bennük egy adott nyelvi szerkezet bemutatása, nem kizárva a funkcionális nyelvhasználatot. A különböző nyelvtani szerkezeteket nem önmagukban, kontextusból kiragadva tanítjuk, hanem kontextusban, hiteles, anyanyelvi szövegek segítségével

A megkérdezett tanárok 82,9 %-a használ modellszöveget órái során, 9,8% ritkán, 4,9 % nem használ, és 2,4 % jelölte meg válaszként a „nem ismerem” a fogalmat opciót.

21. Használ modellszövegeket az online óráin?

41 válasz

5.ábra. Az adatközlők válaszai az „Használmodellszövegeket az online óráin?” kérdésre

Adatközlőimtől azt is megkérdeztem, „Hogyan definiálná a modellalapú oktatás lényegét?”. Mivel a modellalapú nyelvoktatás része a modellszöveg, fontosnak tartottam, hogy rákérdezzek arra is, hogy miképp lehetne megfogalmazni röviden a módszertan lényegét. A módszertan nem más, mint a MagyarOK tankönyvcsalád mögé épülő nyelvpedagógia. A válaszokat gyakorlatban megvalósítható, rövid instrukcióknak is tekinthetjük. Célja három lépésben fogalmazható meg:

1. megismerni a modellt
2. felismerni a modellt
3. használni a modellt.

Kiindulásként a diák minden aktív feladat előtt (ennek megoldására) a tanuló mintát kap. Ez lehet a kiejtés, az intonáció, a gyakori lexikai egységek stb. A kompetens beszélők nyelvhasználatát tekintjük modellnek. A kompetens nyelvhasználat minden aspektusát figyelembe veszi a modellalapú oktatás, például a természetes nyelvhasználat, a releváns téma kiválasztása, a grammatikai tudatosság, a kiejtés fontossága, a nyelvi viselkedés stb. Oktatásmódszertani szempontból kiemelendő a kooperativitás, a komplex készségfejlesztés, a spirálitás.

A modellalapú oktatással a természetes nyelvhasználatot helyezük előtérbe, szövegeken keresztül. A nyelvtanuló nagyszámú természetes nyelvi mintával (modellel) találkozik a tanórán minél több csatornán. *“Anyanyelvi beszélők szövegei alapján, élő nyelvi példával, sémákkal tudják a diákok elsajátítani a nyelvet. Valós mondatokkal, különböző stílusokon keresztül.”*

A módszertan nagy nyelvi inputtal dolgozik, releváns mintákat ad a nyelvtanulónak, spirális felépítéssel dolgozik. *“Lexikai egységeket tanítsunk, és biztosítsuk a diák számára a*

nagy nyelvi inputot.”

Ahhoz, hogy a nyelvtanuló nagy nyelvi inputot kapjon, minél több modellszöveggel, például, párbeszéddel, lexikai egységgel kell találkozjon, amiknek a megtanulásával (lemásolásával) ő is korrekt (akár írásbeli akár szóbeli) szövegeket tud létrehozni. A metodika egyik fontos összetevője, hogy minél nagyobb és változatosabb nyelvi inputot kapjon a diák mind szóban (pl. tanár beszéde, videós párbeszéd), mind írásban (ugyanarról a témáról szóló rövidebb-hosszabb szövegek, párbeszéd, cikkek).

Segít a tanulónak megfelelőképpen ráhangolódni a témára, megkönnyíti egy esetleges saját szöveg összeállítását. Figyelembe veszi a szekvenciaalapú tanulásszervezés ist - ráhangoljuk a tanulót a megtanulni kívánt kifejezésekre és előkészítjük a megtanítani kívánt lexikai elemeket, majd azokat egy szövegbe helyezzük.

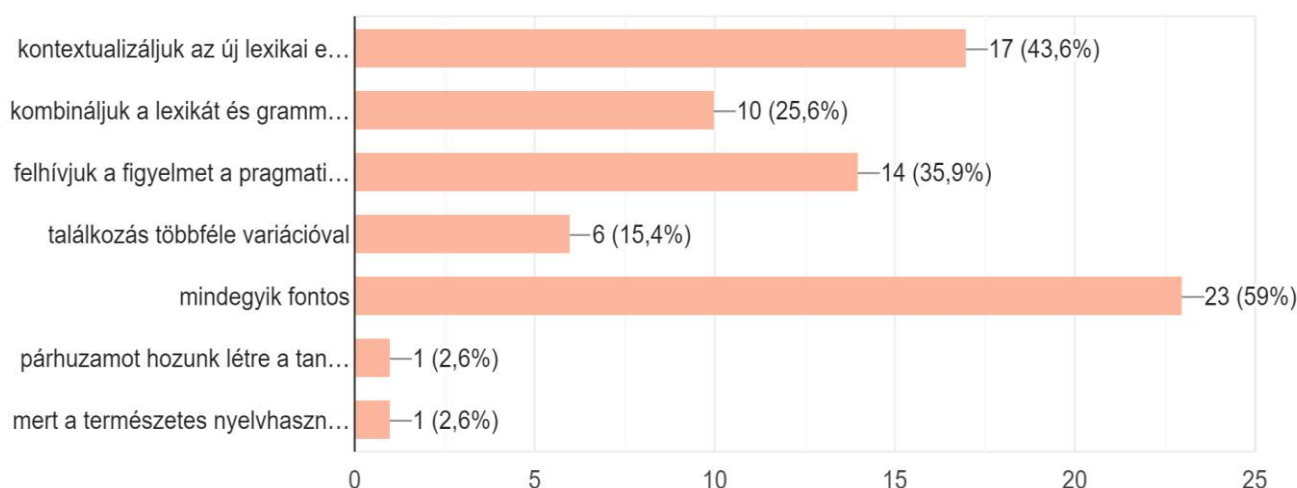
A tanárok válaszainak összegzése alapján elmondható, hogy a modellalapú nyelvoktatás olyan módszertan a magyar mint idegen nyelv oktatásában, amely a lehetséges nyelvi megnyilvánulásokra mintát ad a tanulónak, s ezeket a mintákat is az anyanyelvi beszélők valós nyelvhasználatából kiindulva hozza létre. A mintákat olyan szempontok alapján kell megválogatni, amelyek az élő nyelv használatát mutatják be különböző stílusokon keresztül. Ezen felül nagy nyelvi inputot biztosít, a lexikát kontextusban prezentálja. A felsorolt aspektusok segítségével, a módszertannak köszönhetően nem csak fejlesztjük a tanuló nyelvi kompetenciáját, de közelebb visszük az önálló nyelvhasználat felé.

Mivel a módszer lényegéből adódóan a szövegből indulunk ki az idegen nyelvoktatás során, érdekesnek mutatkozott azt is megkérdezni adatközlőimtől, hogy mit gondolnak arról, szerintük miért fontos a szöveg mint eszköz a nyelvtanulásban.

Amint az alábbi, 6. ábrán is látható, a magyart mint idegen nyelvet oktató megkérdezettek szerteágazó válaszokat adtak a kérdésemre. A tanárok többsége, 59% szerint a felsorolt aspektusok mindegyike fontos. A szövegekkel való foglalkozás lehetőséget nyit arra, hogy kontextualizáljuk a lexikát, a grammatikát, egy szövegen belül kombináljuk a lexikát és grammatikát, felhívjuk a figyelmet a pragmatikai jellemzőkre, többféle variáció(nyelvi stílus és kifejezésmód) bemutatására alkalmas. Ezen felül a válaszadók leírása szerint a szöveg segítségével párhuzamot hozunk létre a tanuló anyanyelvére amely: egyforma, hasonló vagy eltér. A legtöbben a szövegben mint tananyagban rejlő összes lehetőséget preferálják, mivel a természetes nyelvhasználat szövegalapú

22. Miért fontos a szöveg a nyelvtanulásban?

39 válasz

6. ábra. Az adatközlők válasza a „Miért fontos a szöveg a nyelvtanulásban?” kérdésre

Az adatközlő tanárok 51,3 százaléka gondolja úgy, hogy képes megfelelő mennyiségű nyelvi mintát bemutatni a diákjainak, azonban 48,7 % szerint ez nem lehetséges. A nagy nyelvi input fogalmát szintén különféleképpen definiálták. A következő válaszokat kaptam:

A nagyobb számú lexikai egység mellett a már ismert szavakat új kontextusban és hosszabb lexikai egységekben ismerjék meg.

A tanult lexikai egységeket próbáljuk bemutatni és gyakoroltatni több kontextusban.

Az aktív inputtal azonosítom, vagyis olyan szöveg, amivel a tanuló aktívan foglalkozik, nem csak passzívan befogadja.

Hasznos /autentikus szövegváltozatok tipikus/gyakori szó- és kifejezőkészlettel

Minél több példát, minél több mintát nyújtani

Az utolsó kérdés így hangzott: “Ön szerint egy online oktató tanár hogyan tudja a leghatékonyabban elérni, hogy a tanítványa kompetens nyelvhasználóvá váljon?” Azért tartottam fontosnak megfogalmazni ezt a kérdést, mert a nyelvtanulás fő célja nem lehet más, mint hogy a tanuló magabiztosan használni tudja a tanult nyelvet. A válaszok alapján kiemelhető kulcsszóként a kompetenciák fejlesztése. Lényegesnek tartják minden készség fejlesztését. A készségek fejlesztése mellett figyelembe kell venni a tanuló céljait, számára releváns anyagot összeállítani. A nyelvtanulás az “osztályterem” kívül is teret kell kapjon, a házi feladatok elkészítése is fontos szerepet játszik.

A legtöbb tanár online ugyanúgy mint offline- több taneszközt használva gyarapítja és fejleszti az összes nyelvi kompetenciát a nyelvtanulókkal.

Fontos, hogy minden készség fejlesztésére figyeljünk, és mindenképp videóval tartsuk az órát. Az online órák végtelen lehetőséget adnak a feladatok változatossá tételére. Mindenképp ki kell használni az internet adta többlet lehetőségeket videók, képek, zenék, újságcikkek közös vagy házi feladatként történő feldolgozása által. Az online oktatás nagy előnye, hogy rugalmasabb időbeosztást biztosít a tanár és a diák számára is. A külföldön élő diákok számára is elérhetővé váltak az anyanyelvi tanárok által tartott órák, akár a saját otthonukból is. S a tanulás a tantermen kívül is fontos: *”fontosnak tartom az órán kívüli feladatok adását. Mind kötötten (tankönyvi/előre elkészített feladat), mind pedig kötetlenebb formában (nézzon meg egy videót bármilyen témában és írjon ki 5 szót, ami vagy új, vagy érdekes/fontos számára). Az online órák esetében talán még jobb az egyéni/két fős órák tartása, hiszen úgy könnyebb megtartani a résztvevők figyelmét. Nagyobb csoportban változatos feladatok segíthetnek ebben.”*

A módszertani változatosság, érdekes, a tanuló igényeinek és érdeklődésének megfelelő oktatási stratégia a legfőbb szempont, ha nyelvet használó diákokat szeretnénk nevelni.

Az erre a célra alkalmas komplex feladatok a nyelvtanuló céljaihoz igazodva minden készséget folyamatosan fejlesszenek, s releváns mintákkal és témákon keresztül valósítsák meg mindezt. A merev nyelvtani szabályrendszerek alkalmazását érdemes háttérbe szorítani, s hangsúlyt fektetni a hétköznapi életből vett példával, szókinccsel, áttekinthető és azonnal alkalmazott nyelvtannal, rengeteg gyakorlással (beszélgetés, film/ videó nézése, elemzése, írás- és olvasásértő feladatok, kulturális ismeretek), mindezt pedig olyan légkörben, ahol a tanuló mer hibázni, és azonnali, építő visszajelzést kap a teljesítményére.

A válaszadók úgy gondolják, hogy a motiválás is segíti a tanulót, az önálló nyelvhasználat felé tereli. A modellalapú nyelvoktatás fontos összetevője a tükrözött osztálytermi technikák alkalmazása. Ez a módszertan a motiváció és órai együttműködés és önálló munka megfelelő kombinációja. A tükrözött osztályterem lényege abban rejlik, hogy a hagyományos tanulás és tanórán kívüli környezetben megvalósuló önálló munka helyet cserélnek. A tanárok elmondása szerint ez a folyamat az ő részükről előre tervezést kíván: kiválasztják a felhasználni kívánt tananyagot, amit a diák tanórán kívül előkészít. Ebben a szakaszban a tanuló önállóan feldolgozza az anyagot, szótárazza a számára új szavakat. Így a tanulási folyamatot a tanár nagy mértékben támogatja, s eléri azt, hogy a tanuló az órán minél produktívabb legyen. Az önálló tanulás elsajátítása elősegíti, hogy a nyelvtanuló

idővel önálló nyelvhasználó legyen.

A tükrözött osztályterem módszere erősen tanulóközpontú tanulást takar, a diák által szabályozott és megvalósuló aktív valamint interaktív művelet, melynek köszönhetően működtethető, tartalomgazdag, egyetemesen felhasználható, értelemgazdag tudáshoz juthat hozzá. A tanulóközpontú megközelítés az aktív tanulási folyamatot helyezi középpontba, a hagyományos tanórával ellentétben, amiről sajnos gyakran elmondható, hogy egyoldalúan tanárközpontú. (Csillik – 2017:32)

Mindenképpen fontos arra törekedni, hogy a tanítvány önálló nyelvtanulóvá váljon. Ha a tanítvány csak az adott nyelvórán foglalkozik a nyelvvel, nem fog kompetens nyelvhasználóvá válni. Egy online oktató tanárnak be kell vonnia digitálisan elérhető tananyagokat, hanfelvételeket, videókat, játékos feladatokat, amikkel különböző kontextusokban tudja mozgósítani a tanulót (és annak tudását). Ezek a digitális tananyagok sok diákot motiválnak a változatosságuk miatt. Továbbá, érdemes lehet a közösségi médiát (Facebook, Instagram) is segítségül hívni, ahol manapság vannak olyan oldalak, profilok, ahol a tanuló napi szinten találkozhat valamilyen magyar nyelvhez (esetleg kultúrához) kapcsolódó tartalommal, ez is ösztönzően hathat a nyelvtanulásra. Véleményem szerint, a kompetens nyelvhasználóvá nevelés terén nincs különbség abban, hogy online vagy offline oktatunk. A nagy nyelvi input így is úgy is meg tud valósulni.

4.2. Interjúk

Az interjú kezdetén kértem egy rövid bemutatkozást a tanároktól. Ezt azért láttam szükségesnek, mert már az elején szerettem volna rámutatni, hogy kompetens alanyokat váalsztottam, mindegyik adatközlő aktívan tevékenykedik MID-tanárként.

A magyar mint idegen nyelv tanárok interjút adó csoportja heterogén. Az adatközlők több tanári diplomával is rendelkeznek, iskolában, nyelvtanfolyamokon, egyetemeken, online óra keretében oktatnak, sőt akad olyan alany is, aki külföldi vendégoktatóként dolgozik.

O. A. - 2003 óta tanít midet, jelenleg egy külföldi egyetem oktat. Van tapasztalata online és offline téren is. Nehéz volt a tanulói figyelmét fenntartani, ezért nagyon sok saját tananyagot készít.

GY.A.- 2018 óta okat magyar mint idegen nyelvet, többféle végzettsége van(pénzügyi, Hr, gazdaság és társadalomtudomány)

K.A. - tanár három diplomával, 200 óta foglalkozik magyar mint idegen nyelvtanítással. Jelen pillanatban a saját cégében s egyéb egyesületeknél tart magyarórákat.

F.T.- csak online tanít.

D. D.- eredetileg angoltanár, csak 2017 óta tanít magyar mint idegen nyelvet. Csak felnőttekkel foglalkozik.

Mindegyik tanárnak van tapasztalat online és offline területen.

Az első kérdés így szólt: “Milyen tananyagokat használ a magyar mint idegen nyelv óráin?”

A tanárok közül néhányan a MagyarOK tankönyvcsalád szerzőit és ahozzá kapcsolódó modellapú oktatásmódszertanát különböző továbbképzéseknek köszönhetően ismerik. A szakképzett tanárok szerint a magyar mint idegen nyelv tanári képzésben a leggyakrabban szemléltetett tananyag a MagyarOK, ezt veszik alapul. Így nem meglepő, hogy ezzel a tankönyvcsaláddal van a legtöbb tapasztalatuk. A MagyarOK a megkérdezettek kedvenc tankönyve, mivel lerövidíti az órára való felkészülést, támogatja a tanár munkáját. Sokszínű anyagot használ, amelyben fellelhető a szókincs, párbeszéd, szöveg, a magyar kultúrát képviselő szövegek. Az egyetlen olyan könyvcsalád, amely igazán segíti a munkát, nagyon hasonló egy angol kurzuskönyv felépítéshez. Kaptam olyan választ is miszerint a MagyarOK tankönyvcsalád azoknak jó, akik nagyon sokat szeretnének, tudnak foglalkozni a nyelvvel, de azok számára, akik csupán mindennapokban szeretnének alapszinten társalogni, túl töménynek tűnhet a tananyag. Passzívan ugyan, de több több tankönyvet is áttekintenek, pl: Lépésenként, SOS magyar, MagyarOK, Halló itt Magyarországot.

Számos esetben merülnek fel egyéni igények a diákok részéről, s ezek a témakörök nem mindig vannak jelen a tankönyvekben. Így gyakran gyártanak saját tananyagot, amelyet a diákok szintjéhez és igényeihez tudnak igazodni. Ezek nagyon gyakran szövegek, párbeszéddek. Az egyik megkérdezett tanár a saját könyvét használja, ami egy családregény, s szintén a szövegfejlődéshez igazodik. A szövegek tematikusan, valamilyen témához kapcsolódóan(pl.közlekedés)jelennek meg. Ezekben a tananyagokban szerepet kap a szókincs és nyelvtan, hiszen a nyelvtanítás során a kettő nem választható el egymástól.

A válaszok alapján jól látszik tehát, hogy a szövegközpontú nyelvoktatás a MID tanárok körében igen kedvelt módszer.

“Ismeri a modellapú nyelvoktatás fogalmát? Fejtse ki mi ez!”

Erre a kérdésre gyakorlatilag ugyanazt válaszolták a megkérdezettek. A válaszadók közül minden alany ismeri a modellapú nyelvoktatás fogalmát.

Az adatközlő tanárok válaszai alapján megpróbálom összefoglalni a mit is jelent ez a módszer. Szita Szilvia és Pelcz Katalin nevéhez köthető, ők a megalkotói ennek a módszertannak. A lényege abban rejlik dióhéjban, hogy a gyakorta előforduló természetes,

nyelvi mintákat bemutatjuk a tanulóknak, s ezekből lehet táplálkozni a továbbiakban. Gyakorlatilag az a koncepció, hogy a tanár megadja azt a modellt, ami alapján érdemes egy-egy témát feldolgozni. Tehát mindig van egy modellszöveg és abból kell valamit reprodukálni a tanulóknak. *“Adok egy mintát, amiből képes az adott témát, nyelvtant megalkotni. Tehát van egy minta, egyfajta panelja, és abból kiindulva tudja átszabdalni egy adott szempont szerint, tehát pl. ha Pistáról szól a bemutatkozás, akkor írd át saját magadra nézve és használd ugyanazokat a szavakat, hogy mondjuk élek, beszélek stb. Ad egy olyan mintát, ami által ő is könnyebben tud kommunikálni.”*

A módszertan megalkotói azt próbálják megértetni, hogy a beszéd során nem vagyunk túl kreatívak, tipikus kifejezéseket használunk. S ha ezeket a kifejezéseket prezentáljuk a tanulóknak, természetesebb nyelvhasználatra tehet szert. *“Mindig adjunk egy olyan mintát a diáknak, ahol azzal találkozik, hogy az anyanyelvi beszélők hogyan használják a nyelvet. És ennek segítségével tudja ő is a saját gondolatait megfogalmazni.”*

A nyelvi minták meg kell feleljenek bizonyos szempontoknak, tanítására alkalmas modellt szükséges választani. A nyelvezete a hétköznapi, mindennapi, élő kommunikáció során használatos természetes beszédre épül. Fontos, hogy azokat a szavakat használjuk, amik a köznyelvben élnek és nagy frekvenciával fordulnak elő. A mennyiségre is érdemes hangsúlyt fektetni: sok példával illusztrálni minden nyelvi megnyilvánulást. Olyan mondatokat, szavakat, szövegeket használunk, amelyet a mindennapi nyelvhasználatban előfordulnak. S nyelvi egységeket gyűjteményét próbáljuk a diákoknak prezentálni. *“Olyan modelleket használok, szavakat, frázisokat, mondatokat, szótömböket, amelyeket modellként használjuk a mindennapi magyar nyelven.”*

Ezen nyelvi megnyilvánulások az élő, természet nyelvet közvetítik. Valós és értelmes kommunikációs helyzeteket teremtünk a segítségükkel, amelyekben az elemek relevanciája a tanuló számára is világos. Nem választjuk el élesen a nyelvtan és a szókincs tanítását. Célja a természetes nyelvhasználat megfigyelése és elsajátítása.

“Milyen szöveg lehet modellszöveg?”-ezt a kérdést azért véltem fontosnak feltenni, mert a nevéből adódóan természetesnek tűnt az az elképzelés miszerint a modellszöveg egy olyan szöveg, amelyet modellként lehet alapul venni. Kiderült aztán, hogy a modellszöveg akkor éri el a célját ha több van belőle. A válaszok alapján ugyanis megfogalmazható, hogy a modellszöveg több olyan szövegek összessége, amelyek azonos témában íródtak és képesek megfelelő mennyiségű nyelvi mintát biztosítani a diák számára. Mivel a nyelv változataiban él, gondolok itt a standard nyelvre is, ezért a leggyakrabban előforduló állandósult szókapcsolatokat, nyelvi paneleket érdemes megtanítani. Bemutatják a

mindennapi helyzetet, tulajdonképpen egy anyanyelvi beszélő megnyilvánulásait reprezentálja, s ezeket a tanuló használni tudja.

A modellszövegek miután általában valamilyen tematikához kapcsolódnak, nagyon sokrétű funkcióval bírnak, pl: a szókincset áttekintheti a diák, s bővítheti is. Egyszerre képes fejleszteni az olvasást, szövegértést, hallás utáni értést és kommunikációt is. A fő lényege, nem csupán az, hogy szemlélteti mit és hogyan fejezhet ki a tanuló, tehát nem csupán nyelvi megnyilvánulásra ad mintát, de utasítást kaphat arra irányulóan, hogy magára nézve miképp használja az adott kifejezést.

Modellszöveg minden olyan szöveg, amely természetes, nem túl didaktizált. Lehet ez hangzó, írott szöveg. A lényege az, hogy összefoglaljuk azokat amiket a diáknak már tudnia kéne az adott nyelvi szinten, illetve kiegészüljön akár új nyelvtani, szókincsbeli dolgokkal. Valamint, hogy ez ne egy darab szöveget jelentsen, hanem minél szélesebb palettán találkozzon a tanuló a nyelvtani, szókincsbeli dolgokkal. A modellszöveg a nyelvtant és a szókincset is magába foglalja.

Bemutatja az élő anyanyelvi beszélő megnyilvánulásait, amit meg tud tanulni adott szinten egy felnőtt ember, és tudja használni a magyar nyelvet praktikusan, olyan szinten, hogy tudjon kommunikálni. Arra mutatnak rá a modellszövegek, hogy gyakorolni kell a hétköznapi beszédet. A modellszövegek és a ráépülő feladatok nagyon jó segítséget nyújtanak ehhez.

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a tanárok ismerik és használják-e a nemrég megjelent Magyarok A1-es olvasókönyvet. Természetesen pozitív válaszokat kaptam. A tanárok főleg a hanganyagokat vélik hasznosnak, mivel nem túl didaktizáltak, színes szókincset, hangszíneket, szituációkat jelenítenek meg.

A szövegek és hozzájuk tartozó hanganyagok fél-antetikusak. Ezek biztosítják a természetes nyelvhasználat bemutatását. Azért indokolt a könyv megjelenése, mert olvasmány terén nem olyan nagy a repertoárunk, mint pl. angol nyelven. Ez a könyv már kezdő szinten tud olyan szöveget adni, amely a diákoknak sikerélményt ad és önállóan képesek feldolgozni a szövegeket. Sok-sok releváns mintát tartalmaz. Azért is szükséges ilyen típusú tananyag, mert egy témakörben több szöveget lát a diák és több embertől származik ez a szöveg. Anyanyelvi beszélők által létrehozott szövegeket olvashatunk, hallgathatunk, amelyek eltérnek egymástól. Ez semmiképp sem egy darab szöveg, hanem, minél szélesebb palettán, nagyobb számban megjelenő, azonos témában íródott szöveg kell legyen. A diák más hanganyagot is hallhat, más tempóban, hangszínen, szituációban jelenik meg. A szövegek segítségével egyaránt foglalkozhatunk a kontextusba beépülő szavakkal.

Ezek a fejezetek tematikusan épülnek fel, az 1. fejezet pl a bemutatkozás kérdéskörét öleli fel. Összesen 70 szöveggel találkozhatunk, 10-10 szöveggel témánként.

A következő kérdésem arra irányult, hogy miért tartalmaz 1 fejezet 10 modellszöveget.

A tanárok szerint azért van szükség egy témakörhöz kapcsolódó több modellszövegre, mivel ennél kevesebb számú nem képes elegendő nyelvi mintát reprezentálni, megfelelő mennyiségű nyelvi inputot biztosítani.

A nyelvben, s az élő beszédben jelen vannak az ismétlések és variációk. Ezek csak több szöveg megfigyelése után válnak láthatóvá. A szövegekben ismert szavak új és új kombinációkban jelennek meg. Több olyan mondatot, szókapcsolatot olvasnak, amelyeket saját szövegeikben fel tudnak használni. Egy bizonyos mennyiségű szöveget el kell olvasnia, fel kell dolgozni, ahhoz, hogy a kifejezések, idiómák megmaradjanak. *“Ezek a szövegeket ugyanarról a témáról szólnak. Az ismétlés a tudás annyira, minél több verziót elolvas, annál jobban rögzül és könnyebb előhívni.”*

A nagy nyelvi input kulcsszereplője a modellszövegeknek, s az csak megfelelő száma szövegekkel történő érintkezés során valósulhat meg. A nagy nyelvi input nem egyenlő a nagy mennyiségű szavak tanulásával. Egységeket, gyakorta előforduló kifejezéseket kell tanítani, azokat is különböző variációkban és szituációkban. A szavakat ajánlott folyamatosan ismételni és bővíteni új, hasznos és gyakori komponensekkel.

Egy ember megnyilvánulása egyoldalú. Ahhoz, hogy reprezentatív képet kapjon a tanuló egy korsztyárról vagy akár csoportról, egy minta az nagyon kevés lenne. Fontos, hogy minél több variációval és hanggal találkozzon. *“Nekem az egész tanításban a legfontosabb, hogy az adott mintát magára tudja húzni, vagy környezetére, barátaira, ismerőseire. Mindenkiről tud mondatot mondani. Fontos, hogy tudja magához kötni. Egy típusú modell biztosítása nem elegendő ahhoz, hogy megfelelőképpen kifejezhesse magát.”*

A tanárok elmondása szerint a modellszövegeknek, mint tananyagnak az a célja, hogy megkönnyítse a tanulási folyamatot a természetes nyelvhasználatra építkezve, valamint elősegítik a könnyebb bevését.

Általánosan elmondható, hogy nem csak az anyanyelvi beszélők nem annyira kreatívak, hanem olykor a nyelvtanulók sem azok. A nem túl kreatív diákoknak segítség, sikerélményt nyújt már kezdő szinten. Egy-egy ilyen modellszöveg elolvasása után képesek szárnyalni, saját nyelvi produktumot létrehozni. A túl kreatív diákokról pedig elmondható, hogy minden lehetséges alkalommal új mondatokat alkotnak. Őket visszahozza a földre, bemutatja, hogy adott kifejezést adott módon kell mondani, s nem másképp. A célja, hogy

ötleteket adjon és jól használják, amit használni kell. Legyen szó kreatív vagy kevésbé kreatív tanulóról, a szövegek által mintát kapnak, amit magukra nézve tudnak használni.

A célja mindenféleképpen az, hogy könnyen lerakódjanak a gyakori kifejezések, hasznos mondatok, amiket használunk minden nap. Az ismétlődés, a spirálitás elvének megfelelően újra és újra megjelenjenek és később szabadon elő tudja hívni és használni. Ezek a szövegek biztos alapot adnak, ahhoz, hogy lemásolja a mondatokat és sajátjaként használni.

A tanuló számára a szövegszintű gyakorlás azért fontos, mert így a szavakat kontextusban tanulja, valamint széleskörű felhasználási lehetőséggel bír.

Olvasni kell, ahhoz, hogy egy nyelvet jól megtanuljunk. Mert ha csak szavakat tanítunk, azzal nem tudnak mit kezdeni a diákok. Lehet, hogy valakinek magas a szókinccse, de nem fogja tudni őket használni, ha ezeket nem szerkezetekben, mondatokban hívja elő. Szöveget olvasva szerkezeteket látunk, ami jobban megmarad. Illetve a kultúrákból adódó kifejezések, idiomatikus szerkezeteket nem lehet megkerülni, ha valaki a természetes nyelvhasználatra törekszik. *“Hogy lássa a kontextust, hogy tudja mikor kell használni, illetve ha több hasonló szöveget elolvas, akkor jobban megmarad az emlékezetben, mondhatni akarva-akaratlanul rögzül.”* A cél tehát az, hogy modellalapú mondatokból és szövegekből hozza ki a sajátját.

A kommunikáció során mindig szövegeket alkotunk. A mindennapi életben kerülünk olyan helyzetbe, amikor önállóan szöveget kell megalkotnia. Egy szöveget többféleképpen is fel tudunk dolgozni, mivel egy szókinccsbővítés, fejlesztik az olvasás és hallásértést egyaránt, sőt magukra kivetíthetik a szöveget.

A szövegírás vagy szövegalkotási gyakorlat sokféleképpen lehet a tanuló hasznára. Egy plusz gyakorlat, amibe minden bele lehet sűríteni. *“Fontos, hogy gyakoroljuk a nyelvtan, helyesírást. A szövegírás során a kiejtés kivételével mindent gyakorol a diák.”*

A diák a nap minden szegmensében találkozik szövegalkotási feladattal. Ha aktívan gyakorolja a szövegalkotást és szövegírást, könnyebben rögzül. Sokkal jobban funkcionál akkor, ha több érzékszerve működik, tehát hallja, látja, olvassa, képen látja stb. Fontos, hogy mindenféle irányból jöjjenek ezek az impulzusok. Így könnyebben meg tudja tanulni.

Ismétlődések megfigyelése hasznos: szókapcsolatokat tanul. A modellszöveg segíti a tanulót, hogy gördülékeny, természetes szöveget hozzon létre, elkerülve a google fordító használatát. Szövegekkel dolgozva biztosított a folyamatosság: nagyon sok szó „visszajön”, egyre könnyebb olvasni. Az ilyen típusú gyakorlat egyfajta visszacsatolás is a diák részére, megbizonyosodhat, hogy megértette-e, tudja-e használni stb. a tanult kifejezéseket.

V. Magyar mint idegen nyelvet tanulók körében végzett felmérés

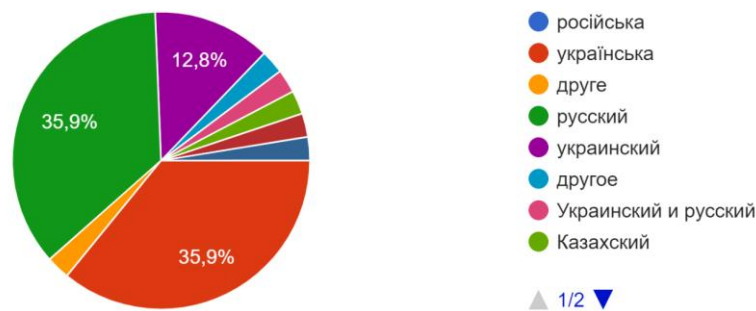
5.1. Kérdőívek elemzése

A kutatás második részét a magyar mint idegen nyelvet tanulók körében végeztem. Igyekeztem az online tér adta lehetőségeket itt is kihasználni. A létrehozott kérdőíveket nyelvtanulói facebook csoportokban tettem közé, azon belül is ukrán nemzetiségűek alkotta csoportokban. A kérdőív összesen 25 kérdésből áll, az online adatlapokat összesen 39-en töltötték ki.

Első körben rákérdezek az alapvető szociológia adatokra. Az adatközlő tanulók 48,7%-a ukrán, 35,9% orosz, 2,6% kazah, valamint 2,6% ukrán és orosz 2,6% magyar, s 8,2% egyéb anyanyelvűnek vallja magát.

1. Ваша рідна мова?

39 válasz

7.ábra. Az adatközlők válaszai a „Mi az anyanyelve?” kérdésre

A kitöltők 74,4%-a 31-45 év közötti, 17,9 % 18-30 éves, 7,7% 46-60 éves. Az adatközlő tanulók 62,9 %-a nő, 30,8 %-uk férfi, 6,3 % egyéb. A kitöltők legmagasabb végzettségüket tekintve 79,5%-a rendelkezik felsőfokú egyetemi diplomával, 7,7%-uk érettségivel és 12,8 % szakközépiskolai végzettséggel. Lakhelyként 87,2 % Magyarországot jelölte be, 7,7% Ukrainát, 2,6% Oroszországot, 2,6% pedig Kazahsztánt. A megjelölt nyelvek listáját az angol vezetei, de néhányan beszélnek törökül, magyarul.

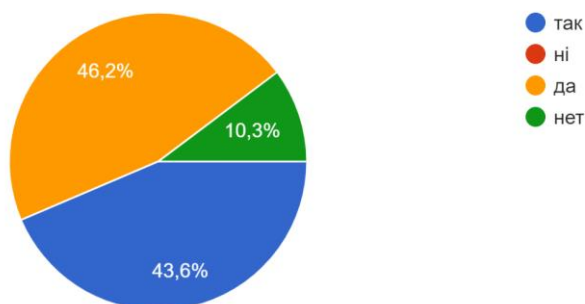
A nyelvtanulóknak szánt kérdőív két részre tagolódik: az első részben rákérdezek az alapvető szociológiai adatokra.

A második rész az általános idegen nyelvtudásra és magyar nyelv tanulási szokásokra kérdez rá. A válaszadók 89,8 %-a beszél valamilyen számára idegen nyelvet. Ebből látszik, hogy az adatközlők többsége kompetens nyelvtanuló, ennek fényében tőlük is legalább olyan

pontos megfogalmazásra számítok, mint feljebb a tanárok esetében történt.

6. Чи володієте ви якоюсь іноземною мовою?

39 válasz

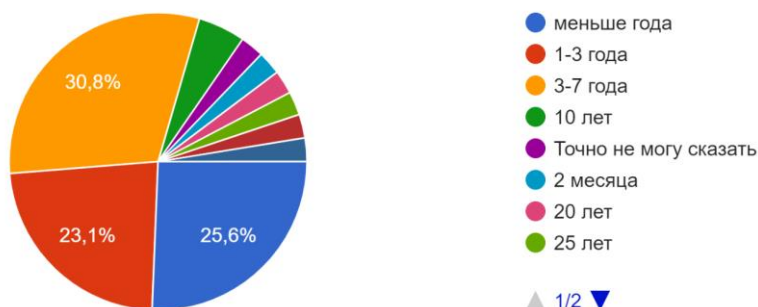
8. ábra. Az adatközlők válasza a „Ön beszél-e bármilyen idegen nyelvet?” kérdésre

A következő kérdés arra irányul pontosan milyen idegen nyelvet beszél a tanuló. Legtöbbször az angol nyelvet adták meg, s többen akadtak, akik nem csak egy, hanem két vagy több idegen nyelven beszélnek. A listán szereplő nyelvek: angol, magyar, német, spanyol, ukrán, orosz, kínai, török.

Arra a kérdésemre, hogy mióta tanul magyarul, szintén sokféle választ kaptam. A tanulók 30,8%-a 3-7 éve, 23,1%-a 1-3 éve, 25,6%-a kevesebb mint egy éve, 2,6% pontosan nem tudja megmondani s 5,1% 10 éve 2,6% két hónapja, 2,6 % 20 éve, 2,6% 25 éve, 2,6% csupán egy hónapja s szintén 2,6% csak periodikusan tanulja a magyar nyelvet.

8. Скільки років вивчаєте угорську мову?

39 válasz

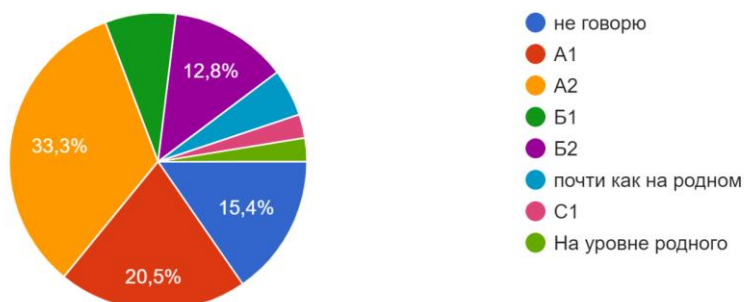
9. ábra. Az adatközlők válasza a „Hány éve tanul magyarul?” kérdésre

A következő kérdés a nyelvtudásuk szintjére vonatkozik. Arra kérdeztem rá, hogy meglátásuk szerint milyen szinten beszélnek magyarul. 10,3% anyelvihez közelebbnek véli a

magyar nyelvtudását. 12,8% állítja azt, hogy B2-es, 7,7% B1-es, 33,3% A2-es, 20,5% A1-es, 15,4% nem beszél magyarul

9. На якому рівні володієте угорською мовою?

39 válasz

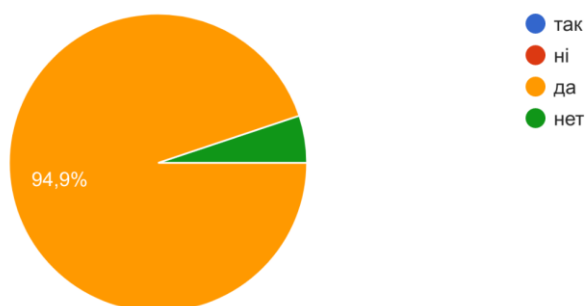
10. ábra. Az adatközlők válasza a „Milyen szinten beszél magyarul?” kérdésre

Azt a kérdést, hogy miért tanulnak magyarul azért láttam szükségesnek feltenni, hogy egyértelművé váljon mi motiválja őket a tanulásban. A kitöltők 87,2 %-a azért tanul magyarul mert Magyarországon él, 7,75% a magyar felmenői miatt s csupán 5,1% jelölte meg azt a választ, hogy “szeretek nyelveket tanulni”.

A kitöltők 94,9 %-a gondolja úgy, hogy a tanárnak fontos a nyelvtant és szókincset példák és témák segítségével oktatnia.

12. Як ви вважаєте, чи важливо викладачеві угорської мови навчати граматиці та лексиці за допомогою прикладів і тем?

39 válasz

11. ábra. Az adatközlők válasza a „Ön fontosnak tartja, hogy a magyar tanára a nyelvtant és a szókincset példák és témák segítségével adja át?” kérdésre

A következő kérdésben megkértem őket, hogy fejtsek ki miért feltételezik ezt. Pontos és határozott válaszokat kaptam, melyek jól mutatják, hogy a nyelvtanulók kiforrt véleménnyel vannak az eredményre vezető tanulásról.

A válaszadók nagy része szerint a szöveg a vizuális memóriával rendelkező személyek számára kedvező tananyag. Ennél a tanulási stílusnál a látás meghatározó szerepet tölt be. A vizualizálás segítségével van a memorizálásban, s a tanultak felidézésében egyaránt. A szövegekkel való foglalkozás során vizuálisan megjelenik előttük egy kép, elképzelik mindazt amit olvasnak. A tanulók többsége ebbe a kategóriába tartozik. Akinek fejlettebb a vizuális memóriája (és 50% ilyen), az jobban és gyorsabban érti az anyagot, ha szemével látja: *“A szemmel érzékelt minta képe élénken rögzül az elmében, és lehetővé teszi, hogy a jövőben felidézze, majd sablonként használja.”* A szöveg nem más, mint a nyelv vizuális észlelése, amely megtanítja olvasással érzékelni az információt. Sok új szót tanulhat és rövid mondatokat alkothat velük a tanuló.

A vizuális típusú tanulók emlékezete asszociációkon működik, egy tipikus választ kiemelnék: *“jó ha van egy asszociáció az emlékezetemben, vagy inkább hol és hogyan alkalmazhatom, és nem csak betanult kifejezéseket ismételve.”*

Néhány kitöltő szerint olvasás és szövegek nélkül a nyelvtanulás egyáltalán nem lehetséges: *“Ha nincs mire támaszkodni, honnan szerzed a tudást? Ráadásul sokaknak van vizuális memóriája (nekem biztos).”*

A kitöltők úgy gondolják, hogy példák nélkül nehéz bármit is megérteni. Példák mindig szükségesek az áttekinthetőség és az anyag egységesítése érdekében. Alapok nélkül nem lehet alapokat lefektetni, s ehhez nyújt segítséget a modellek széleskörű alkalmazása. A példák segítségével a tanuló megértheti, mikor és hogyan használjuk a szókinccset és a nyelvtant. Válaszaik szerint könnyebb megjegyezni egy szituációhoz vagy témához köthető esetet, mint magát a nyelvtani szabályt: *“A nyelvtan minden nyelv alapismerete. Alapok nélkül nem lesz alap. Ellenkező esetben irreális. Hogyan lehet megtanulni egy szabályt példák nélkül?”*

Mert a példákból tanulunk. Könnyebben megjegyezhető, könnyebben használható anyagok. Asszociatív linkek létrehozása, a kontextus megértése.”

A szövegek segítik a tanulókat a nyelvtani rendszerben, a téma pontosabb megértésében.

A nyelvtan minden nyelv alapja, annak ismerete nélkül lehetetlen helyes mondatokat alkotni. Továbbá a szavak szöveg nélkül nem kapcsolódnak össze, nagyon gyakran a szöveggörnyezetből töltődnek fel tartalommal és jelentéssel. A szöveg segítségével megérthető, hogy mely szavakat hogyan kell használni: *“ Ahhoz, hogy folyékonyan és érthetően kommunikáljon, ismernie kell a szabályokat, és nem csak véletlenszerűen zsonglörködni a szókinccsel. A szövegből tanulják meg a mondat helyes felépítését.”*

De fontos, hogy a szövegek olyan témákról szóljanak, amelyekre a tanulónak szüksége van, személyre szabott vagy szabható legyen. Ez azért is lényeges, hogy a nyelvtudást a mindennapi életben alapszinten is ügyesen használni tudják.

A szövegekkel való folyamatos foglalkozás segít a nyelv szerkezetének átfogó megértésében, ugyanis lehetőséget nyújtanak a nyelvi anyag strukturált bemutatására. Az olvasni szerető tanulóknak is kedvez, hisz: *szövegek segítségével sokkal gyorsabban haladhatsz, és passzívan tanulhatsz új szavakat és nyelvtant, ha a fő kontextus világos.*

A tanulók szerint fontos előre felkészülni beszédhelyzetekre, kész sablonokat megtanulni, amelyeket bizonyos szituációkban fel tudnak idézni és használni. A szövegekből látható, milyen helyzetekben használható a szó, és segít felismerni, milyen helyzetben lehet új szavakat, kifejezéseket használni. Az önálló nyelvtanulás és beszéd képességét is fejleszti. *Kész klisékkel / sablonokkal gazdagítja a beszédet, kibővíti a lényeg megértésének lehetőségét*

Emlékszel, mikor kell használni.

Segít példákat látni a szavak és szabályok használatára, nem csak most tanult, hanem korábban tanultakat is

Nyelvi paneleket tartalmaz

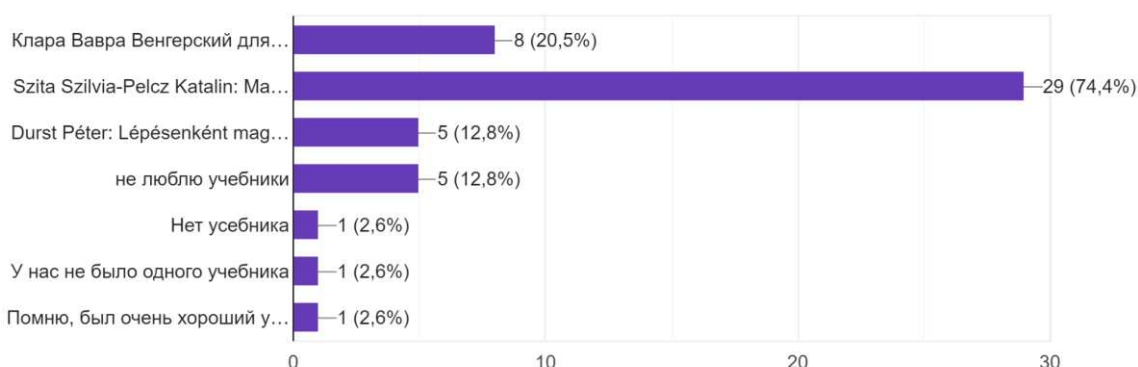
1. Választhat megfelelő témákat magánéletéhez, és nem merülhet el a felesleges témákban.

2. Szituációkban tanulhatsz szavakat.

A nyelvtanulásban előnyt jelent a beszédfejlődés, ami sajnos a tanárok túlnyomó többségéből hiányzik.

14. Яким підручникам ви надаєте перевагу?

39 válasz

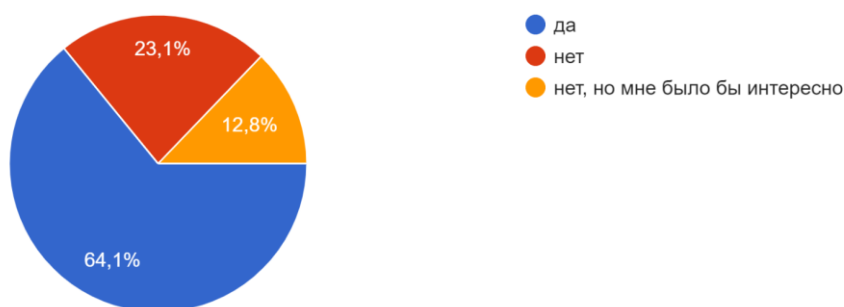

12. ábra. Az adatközlők válaszai a „Melyik magyar nyelvtankönyvet részesíti előnyben?” kérdésre

A következő kérdésben rákérdezek, mely magyar nyelvtankönyvet részesítik előnyben. A 12. ábrán látható, hogy 74,4% a MagyarOK tankönyvcsaládot jelölte be. Tapasztalatom szerint adott könyvek lehetőséget nyújtanak arra, hogy elmélyültebben foglalkozzon a tanuló a nyelvvel, s akik Magyarországon élnek nem csak túlélés szintjén szeretnék megtanulni magyarul, hanem közel az anyanyelvi beszélőkhöz közelítő, folyékony és átfogó nyelvtudásra szeretnék szert tenni. A válaszok azt mutatják, hogy a kitöltők többsége releváns ismerettel rendelkezik a modellalapú nyelvoktatást illetően.

20. Чи використовуєте ви вищезгадану книгу для читання для вивчення мови?

39 válasz

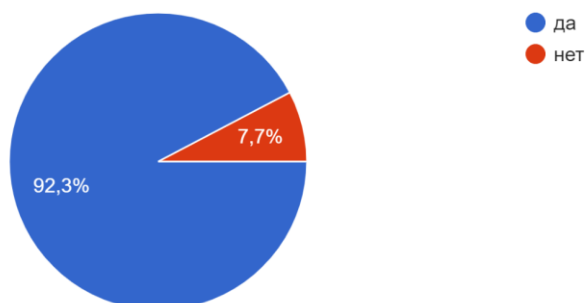

13. ábra. Az adatközlők válaszai a „Használja-e a MagyarOk A1-es Olvasókönyvet a nyelvtanulásban?” kérdésre

A fenti ábrán látható, hogy a tanulók 64,1%-a használja a nyelvtanulásban a Magyarok A1-es Olvasókönyvet, további 12,8% válaszolta azt, hogy nem használja, 23,15 válaszolta azt, hogy nem használja, de érdekli az adott könyv. Saját tapasztalatom szerint a kezdő szinten lévő tanulók igénylik leginkább, hogy koherens szövegekkel foglalkozzanak. Ezt azzal magyarázzák, hogy nagyon sok mondanivalójuk lenne, de tartalmat közvetíteni csak a szükséges nyelvi ismeretek birtokában képesek. Mivel a szövegek összefoglalják mindazt, amit egy-egy témakörben elsajátítottak, így biztos alapként tekintenek rájuk. A MagyarOk A1-es Olvasókönyvben megjelent modellszövegek fő jellemzője, hogy témakörhöz kapcsolódnak, a szókincs és nyelvtan újra visszaköszön a tematikus szövegekben, s emellett új variációkkal bővül. Az alapokra mindig biztosan lehet támaszkodni: a lexikai és grammatikai rendszerezése mellett a meglévő tudásukat növelhetik.

15. Чи вважаєте ви за важливе спостерігати з боку, що і як виражають носії мови?

39 válasz

14. ábra. Az adatközlők válasza a „Ön fontosnak tartja, hogy megfigyelje mit és hogyan mondanak az anyanyelvi beszélők?” kérdésre

Azt a kérdést, hogy fontosnak tartják-e kívülről megfigyelni mit és hogyan mondanak az anyanyelvi beszélők, azért véltem nélkülözhetetlennek, mivel a nyelvtanulás lényeges részének tartom a megfigyelést, hiszen csak így jöhet létre a megértés. A válaszadók 92.3 %-a pozitív választ adott erre a kérdésre.

A következő kérdésben megkértem őket, hogy fejtsek ki miért is fontos a megfigyelés. A kapott válaszok alapján kijelenthető, hogy a megfigyelés azért lényeges, mert segíti a diákot a szöveg- és beszéd megértésében. Csak az anyanyelvi beszélők hallgatásával érthető meg a nyelv tényleges működése. Az anyanyelvi beszélő megnyilvánulása a legrelevánsabb, életszerű és természetes, mivel beszéde során nem törekszik arra, hogy mesterségesen megszerkessze a mondanivalóját. A szóbeli közlés általánosságban a spontaneitás jellemzi, ebből fakad a természetes, életszerű megnyilvánulás.

A kívülről való megfigyelést a tanulás elhanyagolhatatlan része, mivel így gyorsabban jön a megértés. A megfigyelés a tapasztalatszerzés egyik lényeges és természetes formája. Az így keletkezett információ érzékelés elindít egy gondolkodási folyamatot a diákban, kíváncsivá válik és válaszokat keres a miértekre.

Segít “belülről” megérteni a nyelvet, nem a szabályokat memorizálni, hanem megérteni. A tankönyvekben pedig gyakran találkoznak didaktizált, nem természetesnek ható szövegekkel, amelyeket az életben nem mindig használnak, így az anyanyelvi beszélők megfigyelésének nagyon fontos szerepe van az idegen nyelv tanulásában.”*Egy, ahogyan tanítják - irodalmi nyelv, és teljesen más, ahogyan az életben használják.*”

Az élő nyelvhez való közelkerülést nem csak a tanárok, de a diákok is ugyanolyan fontosnak tartják. Válaszaik szerint az élő, beszélt nyelvet segít megtanulni, nem a tankönyvekből származó nyelvet, ugyanis a kettő mindig azonos. Fontosnak tartják a különböző nyelvi regiszterek ismeretét, a kiejtést: *”Vannak szabályok és nyelvtan, de vannak beszédfordulatok, szleng, amiben az emberek kommunikálnak, mindkettő ismerete fontos. Hogy ne könyvszagúan fejezzék ki magukat, hanem úgy, mint maguk a magyarok*

Fontos a kiejtésben

Javítsa ki a kiejtési hibáit, persze, ha hallja

Tudjon bizonyos kifejezéseket természetes környezetben használni.”

A környezet beszédének megfigyelésével passzívan is tanulhat a diák, tanórán kívül, amikor a figyelmét nem kifejezetten az elsajátításra irányítja: *”Az anyanyelvi beszélők hangjai, szavai és kifejezései a legjobb követendő példa. Idővel eszébe jut, amit nem is tanul meg, ha gyakran hallja.”*

A passzív tanulás előkészíti az aktív tanulási szakaszt, ezért nem tekinthetjük a tanulási folyamat elhanyagolható és lényegtelen részének.

Kíváncsi voltam továbbá arra, hogy a nyelvtanulók milyen hátrányokat látnak a modellszövegek online órán történő alkalmazásában. A legtöbb kitöltő azt válaszolta, hogy nem lát semmilyen hátrányt abban, ha megjelenik a szöveg az oktatás során. Hátránya csak a hanyagul megírt, nem megfelelően megválasztott szövegben lehet. A tanár feladata, hogy olyan szövegeket adjon a tanulónak, amelyek a) az aktuális nyelvtudásának megfelelőek és b) alkalmasak ezen ismeretek megszilárdítására, fejlesztésére. További hátránya, ha csak olvasás és fordítás szintjén foglalkoznak szövegekkel. Így nem tanulja meg a tanuló, hogyan alkalmazza a tanultakat az életben, s kárba vészett munkának tekinthető (ez egyébként más tantárgyak tanulására is igaz). Ha a szövegekkel nem dolgozik aktívan (nem tanulja meg magára nézve hogyan használja őket, nem tudja reprodukálni a tanultakat) a fontos információk nem rögzülnek a memóriában, s nem eredményeznek sikereket. Néhányan megfogalmazták, miben rejlik a szöveg hátulütője. A következő válaszokat kaptam:

Unalmas ugyanazt a szöveget olvasni egész órán.

nem hallod, amit olvasol

Kiterjedt szókincs sok ismeretlennel

Lehetnek olyan új szabályok, amelyek „elvonják” a figyelmet a most tanulmányozott szabályról

Nem fejleszti a beszéd- és hallási készségeket

Nehéz, ha egy szövegben egyszerre sok új szó van

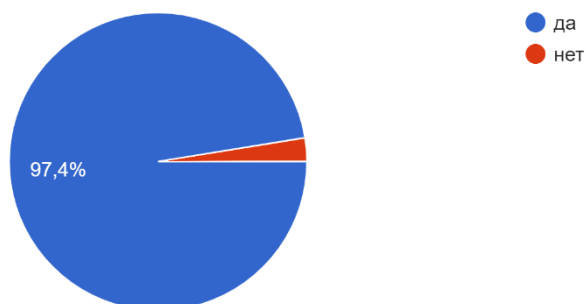
Amikor a szövegek terjedelmesek, nagyok és szinte a teljes tanulási folyamatot lefedik

Csak a vizuális memória működik

A tanulás elméletalkotásában (olvasni és fordítani tanulni a beszédképesség fejlesztésének rovására)

24. Чи вважаєте ви, що вивчення типових виразів та ситуаційних вправ допоможе вам у вивченні мови?

39 válasz

15. ábra. Az adatközlők válasza a „Úgy gondolja, hogy a tipikus kifejezések és szituációs nyelvi fordulatok elsajátítása segít a nyelvtanulásban?” kérdésre

Az adatközlők 97,4 %-a úgy gondolja, hogy a tipikus kifejezések megtanulása segíti őket a nyelvtanulásban. A következő kérdésben rákérdeztem, miért gondolják így. Válaszok alapján elmondható, hogy az ilyen kifejezések megtanulása segít a tanulóknak gyorsan elsajátítani, megérteni a nyelvet, valamint minél hamarabb asszimilálódni az új környezetben. A tipikus kifejezések mintája szerint világossá válik, hogy milyen helyzetekben és hogyan kell helyesen használni a nyelvet. Így egy más nemzethez tartozó egyén gyorsan beilleszkedhet a magyar kultúrába, és növelheti annak valószínűségét, hogy megérteti magát a helyiek körében.

A nyelvi panelek kész nyelvi sablonként működnek: *“egyszer megtanultam, de egész életemben használhatom.”* A hétköznapi kifejezések által sikeresen, stresszmentesen tudják megvalósítani a beszédaktust adott szituációban: *“Hasonló helyzet adódhat az életben, nem lesz stresszes az ember számára, mivel hozzávetőleges választerv és improvizáció lesz a fejében.”*

A tipikus kifejezések elsajátítása nem más, mint stabil válaszok kész halmazának “elraktározása”, amelyek birtokában a tanuló könnyebben kezdeményez párbeszédet, a kommunikációs helyzet gyorsabban épül fel. Az ilyen kifejezéseket nagyon gyakran

használják az életben, sok esetben előfordulnak előre megjósolható szituációk(pl. a fodrásznál, az orvosnál, házhoz rendelés, bemutatkozás stb.). Az életben gyakran megtörténik, hogy az ilyen tipikus eseteket a tanulók előre feltérképezik, majd ha megvalósulnak, az előre-kész nyelvi panelek segítségével képesek sikeresen reagálni helyzetekre:”*A helyzetnek megfelelően használható, akár társalgási szinten is. És így megérthetem a gyakori kifejezéseket, amikor valaki beszél.*”

A modellszövegekben megjelenő nyelvi panelek alkalmazása hatékonyan segíti a diákot a nyelv elsajátításában. A szituációkra való célzott felkészülés, ezek folyamatos gyakorlása és bővítése előre mozdítja a nyelvtanulás folyamatát. A nyelvi panelek memorizálását könnyebnek látják, melyet minimális erőfeszítéssel képesek előhívni. Ebből az következik, hogy a nyelvtanuló elkezdi használni a nyelvet, fejlődik a szövegértése, beszédkézsége, nő a magabiztossága. A nyelvtanulásban mindezek azért segítenek, mert a megnövekedett magabiztosság további motivációt eredményez a nyelvtanulás iránt, amely az előmenetelt lényegesen elősegíti.

A nyelvi fordulatok ismerete közelebb hozza a nyelvet az anyanyelvi beszélők által használt változathoz. Ha a nyelvtanuló előre-kész nyelvi panelek birtokában van, a nyelvtanulás élénkségét, gyakorlati hasznát mutatja, szemben a teoretikus tanulás folyamatával.

5.2. Rövid kitekintés: Szita Szilvia: Olvasókönyv a Magyarok A1-es kötethez

Ha modellszövegekről van szó, mindenképp fontos megemlíteni az ebben a témában íródott könyvet.

A1-es szintű olvasókönyv a MagyarOk tankönyvcsalád kiegészítéseként jött létre. Összesen 70 modellszöveget tartalmaz. Egy témakörhöz 10 db szöveg kapcsolódik. A szerző gondosan figyelt arra, hogy sokrétű nyelvi inputot jelenítsen meg, így a szövegek különböző anyanyelvi szerzőktől származnak.

Egy fejezet három részre tagolódik:

1. modellszövegek.
2. szavak kontextusban.
3. hasznos mondatok.

Az első szekcióban a szövegek bemutatják, hogy a diák az adott szinten mit tud közölni, valamint fejlesztik az olvasás és szövegértés készségét, bővítik a szókincset. Illusztrálják azt, hogy egy adott témában milyen nyelvi elemek segítségével tud kommunikálni. A legfőbb célja ezeknek a szövegeknek, hogy a diákot saját szöveg megírására motiválja fordítóprogram nélkül. A második részben a szórendi szabályok, idiomatikus kifejezések kerülnek bemutatásra. A harmadik részben az elengedhetetlenül fontos szavak ismerete kap szerepet.

Rögtön az előszóban hasznos instrukciókkal látja el az olvasót a szerző. Ez nem csupán egy könyv, amit olvasni lehet, a szövegek feldolgozást illetően konkrét, lépésről-lépésre haladó tanácsot kapunk. A módszertani tanácsok az Olvasókönyv előszavában olvashatók, mely elérhető szabad forrásban a következő linken: http://magyar-ok.hu/hu/A1_intro_reader.html

5.3. Interjúk

A tanulókkal folytatott beszélgetés során törekedtem a rövidsége, mivel a fentebb elemzett kérdőívben elegendő információt kaptam. Mindössze néhány kérdéssel szerettem volna kiegészíteni a kutatást.

A válaszadók A1, A2 és B1-es szinten beszélnek a magyar nyelvet. Igyekeztem olyan alanyokat választani, akik egy adott nyelvi szintet már elsajátítottak. Mindegyik diák online tanul magyarul, és kivétel nélkül találkoztak már szöveggel az órákon. Az interjúalanyok egy része gyakrabban a tankönyvek szövegeit használják, s ezekre mintaként tekintenek. A második kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy milyen típusú szövegeket használnak az órákon.

A válaszok alapján két kategória állítható fel:

a) a nyelvtankönyvben fellelhető szövegeket használja

A tanárommal sokféle tananyagot használunk. A tankönyvekben sok szöveg van, ezek alapján szoktam saját szöveget írni.

Jó, hogy eddig csak olyan tankönyvvel dolgoztunk, amiben az életben előforduló szövegek vannak. Amikor angolul tanultam gyakran azt éreztem, hogy a tankönyvek túl mesterkéltek. Lehet, csak azért gondolom így, mert Magyarországon élek és ugyanazokat a kifejezéseket hallom az utcán, amiket a könyvben olvasok.

A tankönyv használata számomra fontos, mert a szövegekben megjelenik a nyelvtan is. Én nyelvtani alapok megértése nélkül nem tudok kommunikálni.

b) az Olvasókönyvet használja

Az olvasókönyv azért hasznos, mert több szöveget olvashatok és hallgathatok egy témában. Ráadásul az anyag autentikus, mivel különböző egyének olvassák fel. Így hozzászokik a fülem az élő beszédhez.

Olvadás nélkül nem lehet nyelvet tanulni. Amikor a buszon utazom, vagy van egy kis szabadidőm, előveszem az olvasókönyvet és elolvasom a számomra szimpatikus szövegeket. Könnyebben rögzül az információ, ha látom és olvasom.

Nagyon örültem, amikor elkezdtük használni az olvasókönyvet. A legjobban az tetszik, hogy a sok szöveg közül kiválogathatom, ami nekem tetszik. És nem csak olvasásra alkalmas, de a beszédet és a hallásértést is tudjuk gyakorolni a szövegek segítségével.

A szövegek azért jók, mert nem csak olvasni és hallgatni lehet, de gyakorlati tanácsok is vannak benne arra vonatkozóan hogyan írjak saját szöveget. Ilyennel eddig még nem találkoztam.

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a tanulók szerint milyen funkciója van a modellszövegeknek. Válaszaik alapján kijelenthető, hogy erős alapként tekintenek a modellszövegekre, melyek a nyelvtani rendszerezésben és témaköröket illető kategorizálásban van segítségükre. Tanulmányozásukkal kiküszöbölhető a hibás nyelvi produktumok létrehozása, alapok nélküli próbálkozások helyett stabil támaszként tekintenek a szövegekre.

“Sok funkciója van a szövegeknek. Számomra az, hogy a nyelvtani témákat tudom rendszerezni a segítségükkel. Én imádok a grammatikával foglalkozni, és hasznos több szöveget is feldolgozni. Így rögzül például a birtokos személyjelek használata, pl a 4. és 2. fejezetben.

A szövegek segítségével megérttem, hogy melyik nyelvtani témával foglalkozunk. Könnyebb

úgy nyelvtanozni, ha egy beszédtemához tudom kötni, nem szimpla grammatikai gyakorlatokat oldok meg.

Egyértelműen segít megérteni a nyelvtant. Szerintem a felnőttek többsége nyelvtanozni szeret és vizuális tananyagokat kedveli. Én legalábbis igen. Miután rögzültek az alapok, magabiztosabban szólalok meg anyanyelvi környezetben. “

A szövegek nem csupán monológként funkcionálhatnak, de könnyen élő párbeszédékké alakíthatóak. Ezek a dialógusok nem mesterkéltek, nincsenek túlzottan leegyszerűsítve, ugyanakkor nem is bonyolultak. Ha ezeket a szövegeket egyéni mondanivalóval töltik fel, képesek személyes üzenetet megfogalmazni adott szituációkban:”*Eleinte azt gondoltam, hogy a szöveg csak monológ gyakorlására alkalmas. De aztán megértettem, hogy a segítségükkel élő párbeszédet gyakorolhatok be, amik az életben is gyakran előfordulnak.”*

A következő kérdésem arra irányult, hogy látnak-e különbséget az online és offline tanórák között. Eredményességét illetően semmilyen különbséget nem látnak közöttük, sőt, egy online óra keretében sokkal több típusú feladat használható el. A magyar mint idegen nyelvi tananyagokra s azon belül főleg a modellszövegekre jellemző, hogy releváns témákat, nyelvi paneleket, élő nyelvhasználatot közvetítenek a tanulók felé. Az online térben való prezentálás a tananyagok hatékonyságán nem változtat. Online órával kapcsolatban kiemelték kulcsszóként a kényelmet és a vizuális anyagok megjelenését:”*Én vizuális típus vagyok, szeretem az interaktív, színes feladatokat. Egy offline óra keretében is lehetőség van erre, de online órán több ilyen lehetőség adott. Segít a memorizálásban a képernyőről olvasás.”*

A következő kérdésem így hangzott: Szerinted az élő és természetes magyar nyelv átadható az online órák keretében szövegek segítségével? A tanulók válaszai alapján az élő és természetes nyelvhasználat modellszövegek segítségével online órák keretében és akár anyanyelvi környezet nélkül is átadható anyanyelvi és természetes szövegek segítségével: “*Azért tanulok anyanyelvi tanárnál, mert kifejezetten az élő nyelvet akarom elsajátítani. S ez független attól, hogy egy tanteremben hangzik el vagy videóhívásban. Számomra az élő nyelv egyet jelent az anyanyelvi beszélővel, nem túl mesterkél, ugyanakkor nem is túl egyszerűsített kifejezésekkel.”*

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a tanulóknak miben segítenek a modellszövegek. A legtöbben azt válaszolták, hogy támaszt biztosítanak a beszédhez szükséges alapok lefektetéséhez, felismerni bizonyos nyelvi jelenségeket. A nyelvtanulás korai fázisában nagyon gyakran hívják segítségül a google fordítót, amely elmondásuk

szerint közreműködik abban, hogy hibás mondatokat alkossanak. De a jól megválasztott és alkalmazott szövegekkel és szorgalmas gyakorlással ez kiküszöbölhető. A szövegekben tetten ért nyelvi panelek egységei módosíthatók, egyéni tartalommal tölthetők fel. Így a modellszövegekből a diák képes kész sablonokat megtanulni, amelyeket az életben adódó szituációkban sikeresen használhat.

VI. ÖSSZEFOGLALÁS

Diplomamunkám kutatási témája a magyar mint idegen nyelv oktatása felnőtteknek az online térben modellszövegek segítségével. Megvalósításával szerettem volna az általam megfogalmazott feltételezéseket alátámasztani.

Kutatásom végén kijelenthető, hogy az online térben széles körben ismerik és használják a modellszövegeket tanárok és tanulók egyaránt. Az elején megfogalmazott hipotéziseket a következőképpen tudom bizonyítani:

- Az adatlözlők válaszai alapján az élő és természetes nyelvhasználat modellszövegek segítségével online órák keretében és akár anyanyelvi környezet nélkül is átadható.
- A nyelvtanulók többsége szerint a modellszöveg kedvező tananyag a vizuális tanulótípusok részére.
- A válaszadók túlnyomó része úgy véli, hogy a modellszövegekben megjelenő nyelvi panelek alkalmazása hatékonyan segíti a diákokat a nyelv elsajátításában.
- Úgy gondolom, hogy a modellszöveg segíti a tanulót a nyelvtani alapok lefektetésében, a nyelvi rendszerezésben.
- A tanulók egyértelműen a gyakran előforduló kifejezésmódok megtanulását szorgalmazzák. Kijelenthető tehát, hogy a modellszöveg segítségével a diák képes kész sablonokat megtanulni, amelyeket az életben adódó szituációkban sikeresen használhat.

Diplomamunkám végén kijelenthető, hogy az általam megfogalmazott feltételezések beigazolódtak. Dolgozatomban feltárt és összegzett ismereteket hasznosítani fogom a magyar mint idegen nyelv oktatásában.

Felhasznált irodalom jegyzéke

1. A. Jászó Anna: A magyar nyelv könyve nyolcadik kiadás Trezor Kiadó Budapest, 2007
2. Beregszászi Anikó THL2: A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata, 2016/1-2.szám. Budapest 65. old
3. Beregszászi Anikó – Karmacsi Zoltán – Márku Anita 2022: A magyar mint idegen nyelv tanítás helyzete és jövője Kárpátalján. Karmacsi Zoltán – Márku Anita – Tóth-Orosz Enikő szerk., *Mozaikok a magyar nyelvhasználatból. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból*. Termini Egyesület Törökbálint(57-65)
4. Budai László: A magyar mint idegen nyelv grammatikája: Elmélet és gyakorlat. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2016.
5. Csernicskó István 2010: A kétnyelvűség és a magyar nyelv használhatósága. In. Csernicskó István szerk., *Megtart a szó*. MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság Hodinka Antal Intézet, Budapest-Beregszász(33-72)
6. Csillik Olga 2017: Hibrid oktatás (blended learning)(31-35). In: Bodnár Éva – Csillik Olga – Daruka Magdolna – Sass Judit szerk., *Varázsszer-e a tükrözött osztályterem*. Budapest
7. Davis, P. – Kryszewska, H. 2012: *The Company Words Keep*. Delta Publishing.
8. Dóla Mónika: Módszertani útmutató a magyar nyelv tanításához. Károli Gáspár Református Egyetem • L'Harmattan Kiadó Budapest, 2020
9. Dóla Mónika: Magyar nyelv-tanári segédkönyvek KRE BTK & L'Harmattan Kiadó, 2018–2019.
10. Dóla Mónika: Formulaszerű kifejezések a felnőttkori idegennyelv-tanulásban – elvárások és tények (p. 100). *Hungarológiai Évkönyv* 19. évf. 1. sz. (2018.)4.3.
11. Éder Zoltán 1991: A magyar mint idegen nyelv diszciplináris helye. In: B. Nádor Orsolya szerk., *A magyar mint idegen nyelv fogalma*. *Hungarológiai Ismerettár* 6. Nemzetközi Hungarológiai Központ
12. Giay Béla 1998: A magyar mint idegen nyelv/hungarológia oktatásának módszertani alapkérdései. In: Giay Béla és Nádor Orsolya szerk., *Magyar mint idegen nyelv hungarológia*, Budapest

13. Giay Béla 1998: A magyar mint idegen nyelv fogalma(18-25) In: Giay Béla és Nádor Orsolya szerk., *Magyar mint idegen nyelv hungarológia*. Budapest
14. Hoey, M. (2005). *Lexical priming: A new theory of words and language*. Routledge./Sinclair, J. (2004b). *Trust the text*. Routledge.
15. Kampó Ildikó – Pápai Ilona Magyar nyelv kezdőknek Угорська мова для початківців. Oktatási Hivatal (Kampó Ildikó, Pápai Ilona, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola), 2022
16. Karmacs Zoltán: *Kétnyelvűség és nyelvelsajátítás*. Ungvár: PoliPrint, 2007.
17. Kiss Dávid, Szűts Zoltán: A populáris irodalom helye és szerepe az olvasás- és élményközpontú irodalomtanításban. *Hungarológiai Közlemények* 2021/3. Bölcsészettudományi Kar, Újvidék. DOI: 10.19090/hk.2021.3.62-75
https://epa.oszk.hu/02400/02401/00071/pdf/EPA02401_hungarologiai_kozlemenye_k_2021_03_062-075.pdf
18. Kovács Tünde: *Nyelvi játékok Magyar nyelv-tanári segédkönyvek* Károli Gáspár Református Egyetem L'Harmattan Kiadó Budapest, 2019
19. Lewis, Michael: *Implementing the Lexical Approach, Language Teaching Publications*, Hove ed. (1997).
20. Magyar nyelv 10. NAT 2020
https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_10_nat2020/
21. Nádor Orsolya THL2: Néhány szó az első szám elé. A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata. (1-5.old) 2005/1 5.old
22. Nádor Orsolya 2017: A magyar nyelv külföldi megismertetése, vonzereje(465-483). In: Tolcsvai Nagy Gábor szerk., *A magyar nyelv jelene és jövője*. Gondolat Kiadó Budapest
23. Internetes forrás: index.hu . <https://index.hu/belfold/2023/01/05/frontex-migracio-migraciokutato-intezet-ukrajna-munkaeropiac-haboru/>
24. Pawley, A. – Syder, F. H. 1990. Two puzzles for linguistic theory: native-like selection and native-like fluency. In: Richards J. C. – Schmidt R. W. (szerk.) *Language and Communication*. Longman, New York
25. Prohászki Ágnes: A tantermi és az on-line oktatás (tanítás és tanulás) összehasonlító elemzése. *Opus et Educatio* 7. évfolyam 3. szám
26. Róna-Tas András: *Nép és nyelv: a magyarság kialakulása*. Mindentudás Egyeteme, 4 . Kossuth Kiadó, Budapest 2005

27. Szépe György: Modern Nyelvoktatás. Alkalmazott nyelvészeti szakfolyóirat, X. évfolyam 1. szám 2004. április
28. Szita Szilvia – Pelcz Katalin THL2: Modellalapú nyelvoktatás – Természetes nyelvhasználat a tanteremben és a tantermen kívül 2017/1-2. 262-269 old.
29. Szita Szilvia: Olvasókönyv a MagyarOK A1-es kötetéhez. Modellapú Nyelvoktatás Intézete Pécs 2022
30. Zajacz Zita 2021: A magyar mint idegen nyelv oktatásáról a digitális térben - Pillanatfelvétel. In: Bándli Judit, Pap Andrea, Zajacz Zita szerk.: *MID-KÖRKÉP Magyar mint idegen nyelv Oktatási helyzetek, módszertani tudnivalók*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó

РЕЗЮМЕ

Темою моєї дипломної роботи є навчання дорослих угорської мови як іноземної в онлайн-просторі за допомогою модельних текстів. Виконавши її я хотіла підтвердити свої припущення. На завершення можна констатувати, що як викладачі, так і студенти знають і широко використовують модельні тексти в онлайн-просторі. Я можу довести сформульовані на початку гіпотези наступним чином:

Виходячи з відповідей анкет, використання живої та природної мови можна навчати за допомогою модельних текстів у рамках онлайн-занять і навіть без середовища рідної мови. На думку більшості тих, хто вивчає мову, модельний текст є сприятливим навчальним матеріалом для тих, хто засвоює мову візуально.

Більшість опитаних осіб вважають, що використання мовних панелей, які з'являються в модельних текстах, ефективно допомагає учням вивчати мову.

Я вважаю, що текстові моделі допомагає учневі закласти основи граматики та організувати мову. Учні явно прагнуть вивчити вирази, які часто зустрічаються. Тому можна стверджувати, що за допомогою модельного тексту учень може засвоїти готові шаблони, які можна успішно використовувати в реальних життєвих ситуаціях.

На завершення моєї дипломної роботи можна сказати, що зроблені мною припущення підтвердилися. Я буду використовувати знання, виявлені та узагальнені в моїй дипломній роботі у викладанні угорської мови як іноземної.

MELLÉKLETEK

1. melléklet. Hogyan dolgozzunk a szövegekkel? Forrás: Szita Szilvia: Olvasókönyv a MagyarOK A1-es kötetéhez. Modellapú Nyelvoktatás Intézete Pécs 2022

ELŐSZÓ

Kedves **Kolléga,**

Ez a kiadvány hetven rövid, a mindennapi élethez kapcsolódó szöveget közöl, amelyeket szövegértési és szókincsbővítő feladatok követnek. Bár a könyv elsősorban a MagyarOK A1+ és a MagyarOK kompakt tankönyveket hivatott kiegészíteni, önállóan vagy más tananyagokkal együtt is jól használható.

A könyv felépítése

A fejezetek három részre tagolódnak, és hasonlóan épülnek fel.

1. rész: modellszövegek

- Ez a rész **tíz tematikus modellszöveget** közöl feladatokkal. A szövegek egyrészt azt szemléltetik, mi az, amit a diák már el tud mondani az adott témával kapcsolatban, másrészt arra adnak mintát, hogy ezeket a tartalmakat *milyen nyelvi elemek segítségével* tudja közölni.
- A szövegek lehetővé teszik a tankönyvben tárgyalt szókincs áttekintését és bővítését, valamint a diákok olvasás- és hallásértését is fejlesztik.
- A változatos nyelvi input érdekében a szövegek nem egy szerző tollából származnak: megírásukra tizenegy anyanyelvi beszélőt kértünk fel.
- A szövegeket a nyelvtanuló modellként használhatja saját szövegeinek elkészítéséhez. Ösztönözzük arra, hogy – ahelyett, hogy önállóan, szótár vagy fordítóprogram segítségével igyekezne megfogalmazni a gondolatait (ami kezdő szinten igen nagy kihívás) – emeljen át minél több hasznos kifejezést a modellszövegekből, mert ezek természetesebbé teszik nyelvhasználatát. Biztassuk arra is, hogy a megfigyelt szövegkohéziós elemeket is építse be saját szövegeibe, hiszen ezek segítségével komplexebb mondatokat és koherens szövegeket alkothat.

2. rész: szavak kontextusban

- Ez a rész olyan **nyelvi jelenségeket** mutat be, amelyek nehezen írhatók le szabályokkal (szórendi sajátosságok, gyakori idiomatikus kifejezések stb.). A **feladatok** segítségével a diák megfigyelheti és az aktív gyakorlás által elmélyítheti a használatukat.
- Az utolsó feladat („Lépünk tovább”) a **MagyarOK** nyílt korpusz használatára invitál, további lehetőséget adva a választott nyelvi elemek megfigyelésére (ld. 7–8. oldal).

3. rész: hasznos mondatok

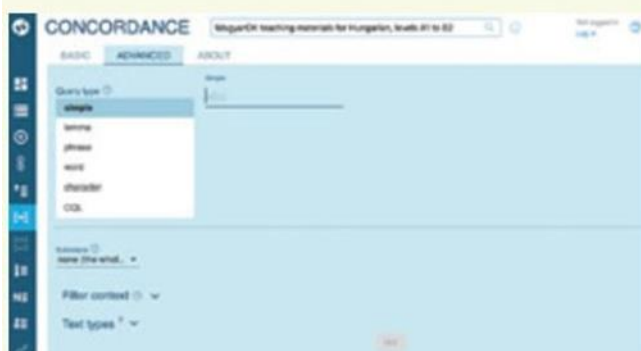
- Ez a rész egy oldalon foglalja össze a **legfontosabb szókincset**. Az igéket **piros színnel** jelöltük, hogy a nyelvtanuló könnyebben megfigyelhesse a mondatok szórendjét.

Kiegészítő anyagok

- **www.magyar-ok.hu:** A honlapon megtalálhatók a **könyv szövegeinek hangfelvételei**. Ezeket a felvételeket „hétköznapi” emberek készítették, akikhez hasonlókkal Magyarországon járva a nyelvtanuló kapcsolatba kerül. A hangfelvételek abban segítenek, hogy a diákok hozzászokjanak az anyanyelvi beszélők átlagos kiejtéséhez.
- **MagyarOK – Magyarul beszélni menő:** A szövegek egy része **YouTube csatornákon** is elérhető. Ezeket a felvételeket színészek készítették, és a könyv szövegeinek egy részét, valamint a szövegekre épülő párbeszédet tartalmaznak. Mivel az információkat a nyelvtanuló a könyv szövegeiből már ismeri, a párbeszéd célja, hogy a kommunikáció fenntartására irányuló elemek (rövid reakciók, visszakérdezés stb.) megfigyelésére helyezze a hangsúlyt, és ezáltal tegye képessé a nyelvtanulót a hasonló kommunikációs helyzetekben való részvételre.

A korpusz nyitóoldala az eszközök listáját mutatja, amelyek közül egyedül a **Konkordancia (Concordancer)** funkcióra lesz szükségünk. • The opening page of the corpus shows a list of tools. The only one you will need is the **Concordancer**.

A **Concordance** ikonra kattintva az alábbi felületet látjuk. Itt jelöljük ki az **Advanced** keresési módot. • Click on the **Concordance** icon to see the following interface. Select „**Advanced** search”.

Ha nyelvi szintek és fejezetek szerint szeretnénk keresni, kattintsunk a **Text types** opcióra. További opciók jelennek meg, ezek közül kattintsunk a **File name** rovara. • To search by language level and chapter, click on the „Text types” option. Then, click on „File name”.

Megjelenik a korpuszba feltöltött dokumentumok listája. **Jelöljük ki a fájlokat, amelyekben keresni akarunk.** Ezek automatikusan átkerülnek a jobb oldalra. • You will see the list of documents in the corpus. **Select the files you want to search.** These will be automatically moved to the right hand side.

2. sz. Melléklet. A „magyar mint idegen nyelv tanárok részére készült és általuk kitöltött kérdőív.

Kérdések Válaszok **41** Beállítások

Összpontszám:

1.Mi az anyanyelve?

41 válasz

magyar

Magyar

Magyar

horvát, magyar

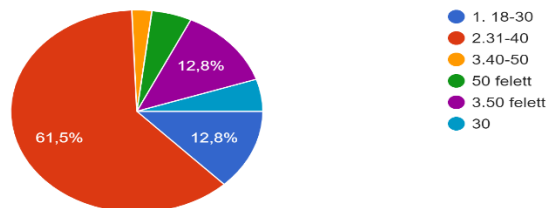
serbul.angul,magyarul is nemetul

bunyevac (szerbiai horvat)

Ukrán

2.Életkora

39 válasz

3.Foglalkozása

41 válasz

Mid tanár

nyelvtanár

MID tanár

magyartanár

MID nyelvtanár

HR specialista+ Magyar mint idegen nyelv tanára

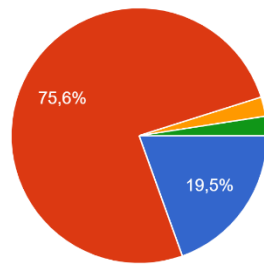
tanár, doktori hallgató

középiskolai tanár

fordító, tolmács, nyelvtanár

4.Neme

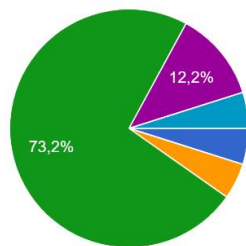
41 válasz

- 1. férfi
- 2. nő
- 3. egyéb
- 4. nem szeretném megadni

5. Legmagasabb végzettsége

41 válasz

- 1. érettségi
- 2. szakiskola
- 3. egyetem/főiskola Bsc
- 4. egyetem/főiskola Msc
- 5. egyetem/főiskola Phd
- főiskola

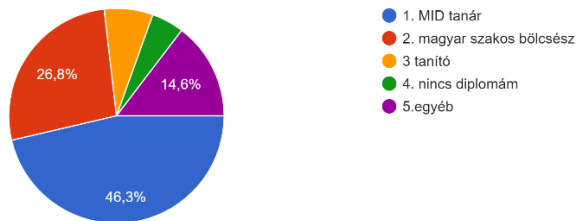
6. Mikor szerezte a legmagasabb végzettségét

41 válasz

2020
2021
1999
2005
2010
2018
2016
2007
2015

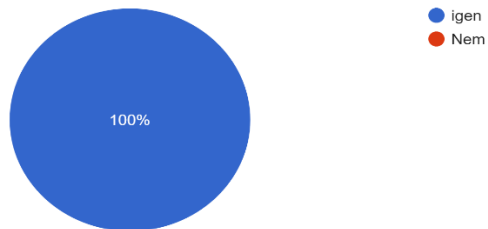
7. Mi a szakmája diplomája szerint?

41 válasz

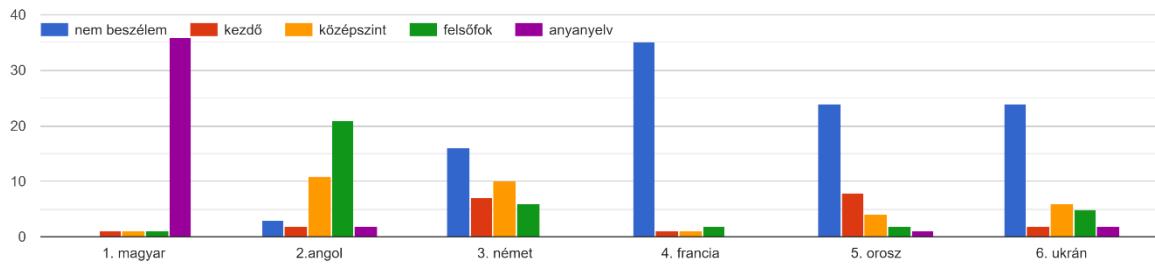

8. Ön beszél idegen nyelveket?

39 válasz

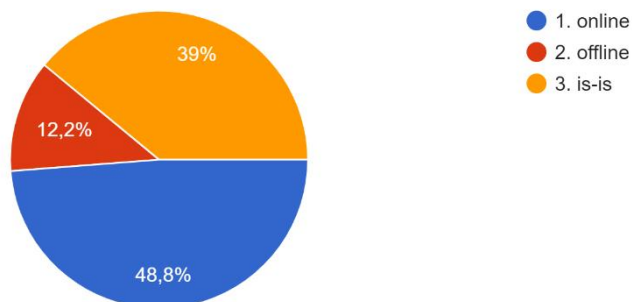

9. Saját bevallása szerint milyen szinten ismeri az alábbi nyelveket?

10. Ön online vagy offline oktatja a magyar nyelvet?

41 válasz

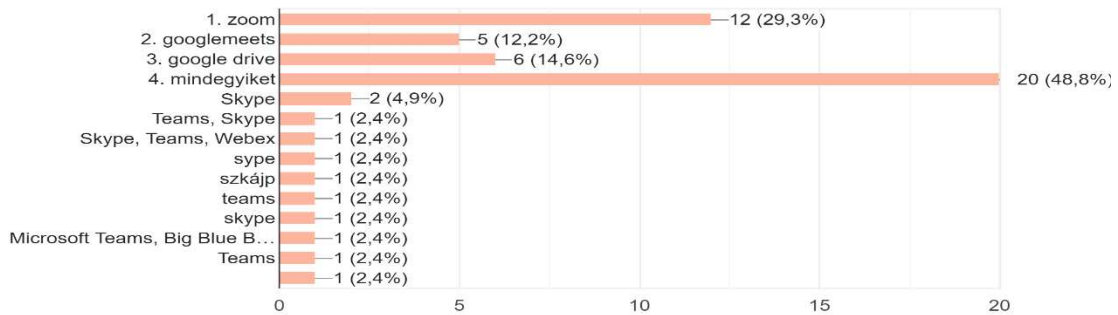
11. Mióta tevékenykedik aktív MID oktatóként?

41 válasz

12. Ha online tanít, melyik felületet használja e felsoroltak közül?

41 válasz

13. Miért szeret online oktatni?

41 válasz

izgalmas kihívás, praktikus. de alapvetően kellemesebbnek érzem az offline oktatást

Mert így kiválaszthatom a legjobb diákokat

mert sok időt lehet vele megtakarítani, sem a tanárnak, sem a diáknak nem kell sehova utazni

szabadabb egyeztetés

Mert praktikus, ha másképp nem lehet.

Hatékonyság és fókuszáltság jellemzi az online teret

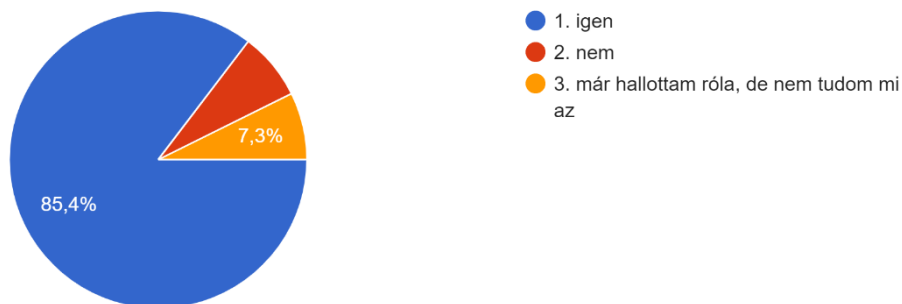
Mert kényelmesebb, meg így hozta az élet

Több tananyagot tudok megosztani óra közben, akár váltogatva azokat. Könnyebb a javítás is. A félénkebb diákok is bátrabbak. Időt tudok megtakarítani.

így helyrajzilag távol élő diákokat is el tudok érni. Emellett egy-egy órát aszinkron módon is meg tudunk

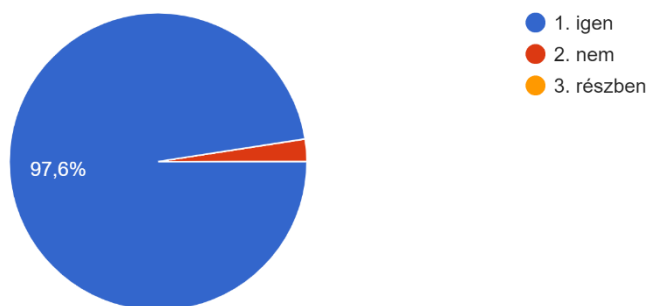
14. Ismeri a modellalapú nyelvoktatás fogalmát?

41 válasz

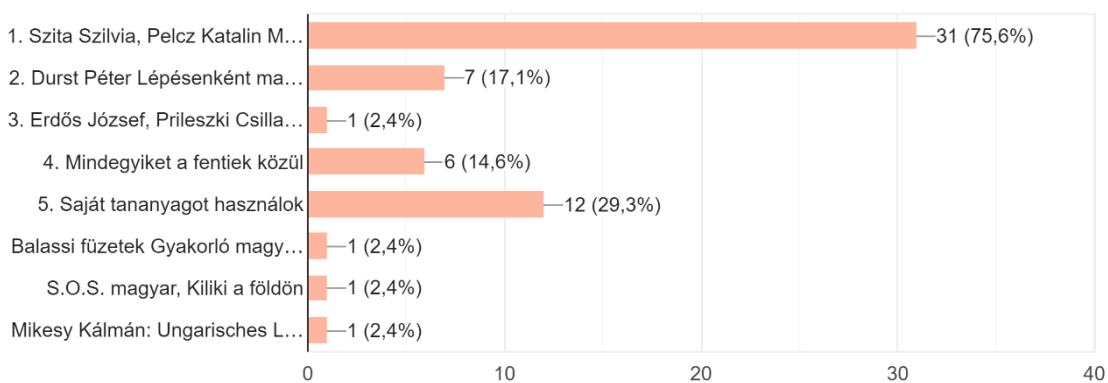
15. Fontosnak tartja-e, hogy tanárként példákon és témákon keresztül adja át a nyelvtant, lexikát?

41 válasz

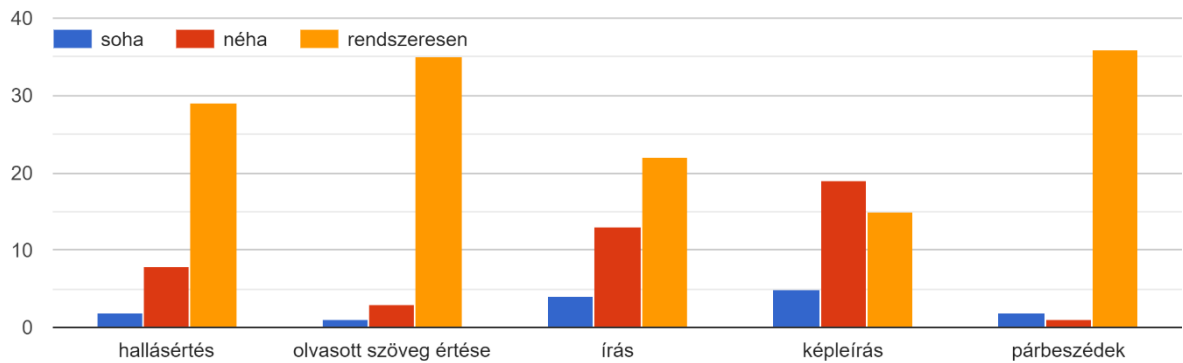

16. Melyik tankönyvet használják az órák során?

41 válasz

17. A felsorolt gyakorlási technikákat milyen gyakorisággal használja órái során?

18. Hogyan definiálná a modellszöveg fogalmát a MID oktatásban?

41 válasz

Szövegeken keresztül mutatjuk be a természetes nyelvhasználatot

Ahhoz, hogy a diák megtanulja a kifejezések használatát, minél több hasonló szöveget kell elolvasnia, ill. meghallgatnia. A modellek nem külön szavanként, hanem lexikai egységként tárolódnak az agyunkban. Modellek nélkül azért nem érdemes dolgozni, mert ezek nélkül a diákoknál sokkal nagyobb a hibalehetőség. Azokat a nyelvtani elemeket célszerű gyakoroltatni a nyelvtanulókkal, amelyek a hatékony nyelvtanulást eredményezik.

Több olyan szöveg, mely azonos témában, azonos regiszterben született, több részben eltérő variáns, mely a témához kapcsolódó leggyakoribb lexikát mutatja be, s ami alkalmazkodik a diák nyelvi szintjéhez.

A modellszöveget elsősorban kiindulópontnak tekintem a tanításban. tanításban

Passz

Olyan szöveg, amely az anyanyelvi beszélők valós nyelvhasználatát mutatja be a diákok számára. A feladatok során erre építve tudják saját gondolataikat megfogalmazni.

19. Hogyan definiálná a modellalapú oktatás lényegét?

39 válasz

A modellalapú oktatással a természetes nyelvhasználatot helyezzük előtérbe, szövegeken keresztül.

Segít a tanulóknak megfelelőképpen ráhangolódni a témára, megkönnyíti egy esetleges saját szöveg összeállítását. Fontos a szekvenciaalapú tanulásszervezés is - ráhangoljuk a tanulót a megtanulni kívánt kifejezésekre és előkészítjük a megtanítani kívánt lexikai elemeket, majd azokat egy szövegbe helyezzük.

A kompetens beszélők nyelvhasználata az, amit modellnek tekintünk. A kompetens nyelvhasználat minden aspektusát figyelembe veszi a modellalapú oktatás, például a természetes nyelvhasználat, a releváns téma kiválasztása, a grammatikai tudatosság, a kiejtés fontossága, a nyelvi viselkedés stb. Oktatásmódszertani szempontból kiemelendő a kooperativitás, a komplex készségfejlesztés, a spirálitás.

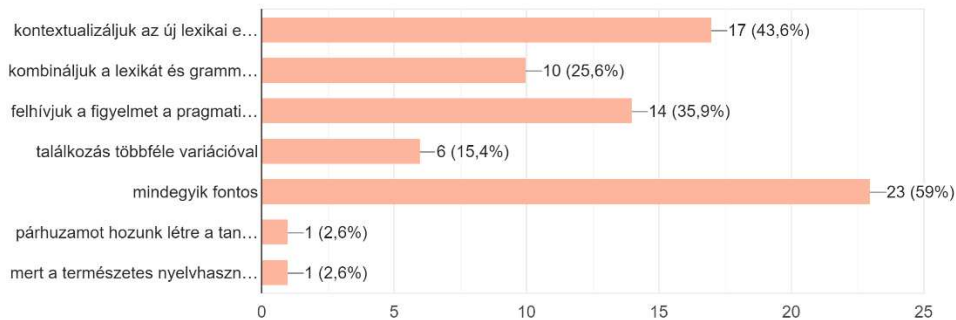
A tanár mintát ad, amelyet variálni el lehet, és ez alapján fejleszteni a tanulók nyelvi kompetenciáit.

Passz

Fontos, hogy az anyanyelvi beszélők valós nyelvhasználatát ismerhesse meg a diák a szövegek által. Lexikai egységeket tanítsunk, és biztosítsuk a diák számára a nagy nyelvi inputot.

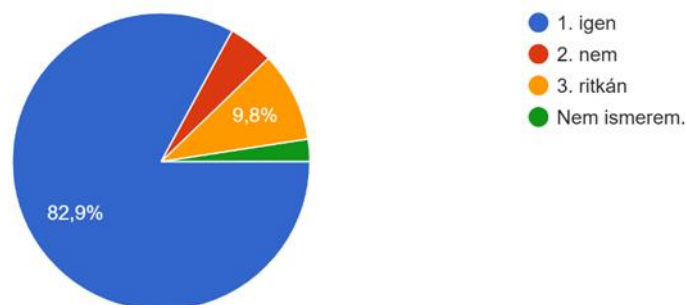
21. Miért fontos a szöveg a nyelvtanulásban?

39 válasz

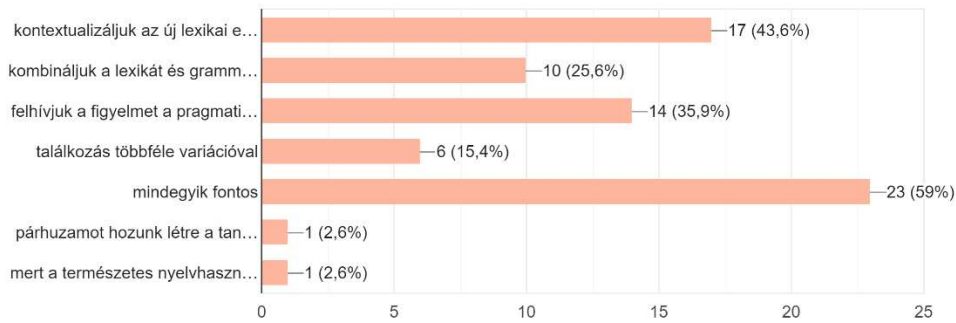
20. Használ modellszövegeket az online óráin?

41 válasz

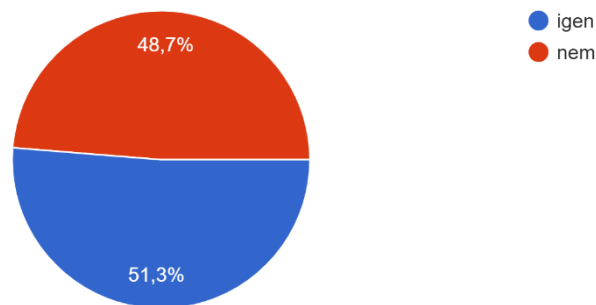
21. Miért fontos a szöveg a nyelvtanulásban?

39 válasz

22. Egy szövegen belül képese-e megfelelő mennyiségű nyelvi mintát bemutatni a diákjainak?

39 válasz

23. Hogyan definiálná a nagy nyelvi input fogalmat?

39 válasz

a diák szintjén a természetes nyelvhasználatot tükröző input. Ez jelentheti azt is, hogy ismert elemeket újabb és újabb szövegek környezetben mutatunk be, valamint hogy az ismert elemeket új elemekkel bővítjük.

A nyelvhasználat a lényeg, nem pedig az új szavak tömkelege.

A tanár által adott nyelvi input azt jelenti, hogy a tanulók annak ellenére is megértik, hogy ismernék az összes szót a kontextusban.

A nagyobb számú lexikai egység mellett a már ismert szavakat új kontextusban és hosszabb lexikai egységekben ismerjék meg.

Minél több példát, minél több mintát nyújtani

Többdimenziósként

A tanult lexikai egységeket próbáljuk bemutatni és gyakoroltatni több kontextusban.

Az aktív inputtal azonosítom, vagyis olyan szöveg, amivel a tanuló aktívan foglalkozik, nem csak passzívan

24. Ön szerint egy online oktató tanár hogyan tudja a leghatékonyabban elérni, hogy a tanítványa kompetens nyelvhasználóvá váljon?

41 válasz

tükrözött osztálytermi technikák. Számomra egyébként nincs nagy különbség az online és offline tanítás hatékonyságában, tehát feladatok, szövegek szintjén nagyjából ugyanazt csinálnám/csinálom mindkét térben.

A diáktól függ, de mindenképpen motiválással

modellszövegek gyakorlásával

jó módszertannal, rendszeres munkával, szorgalmas diákkal :-)

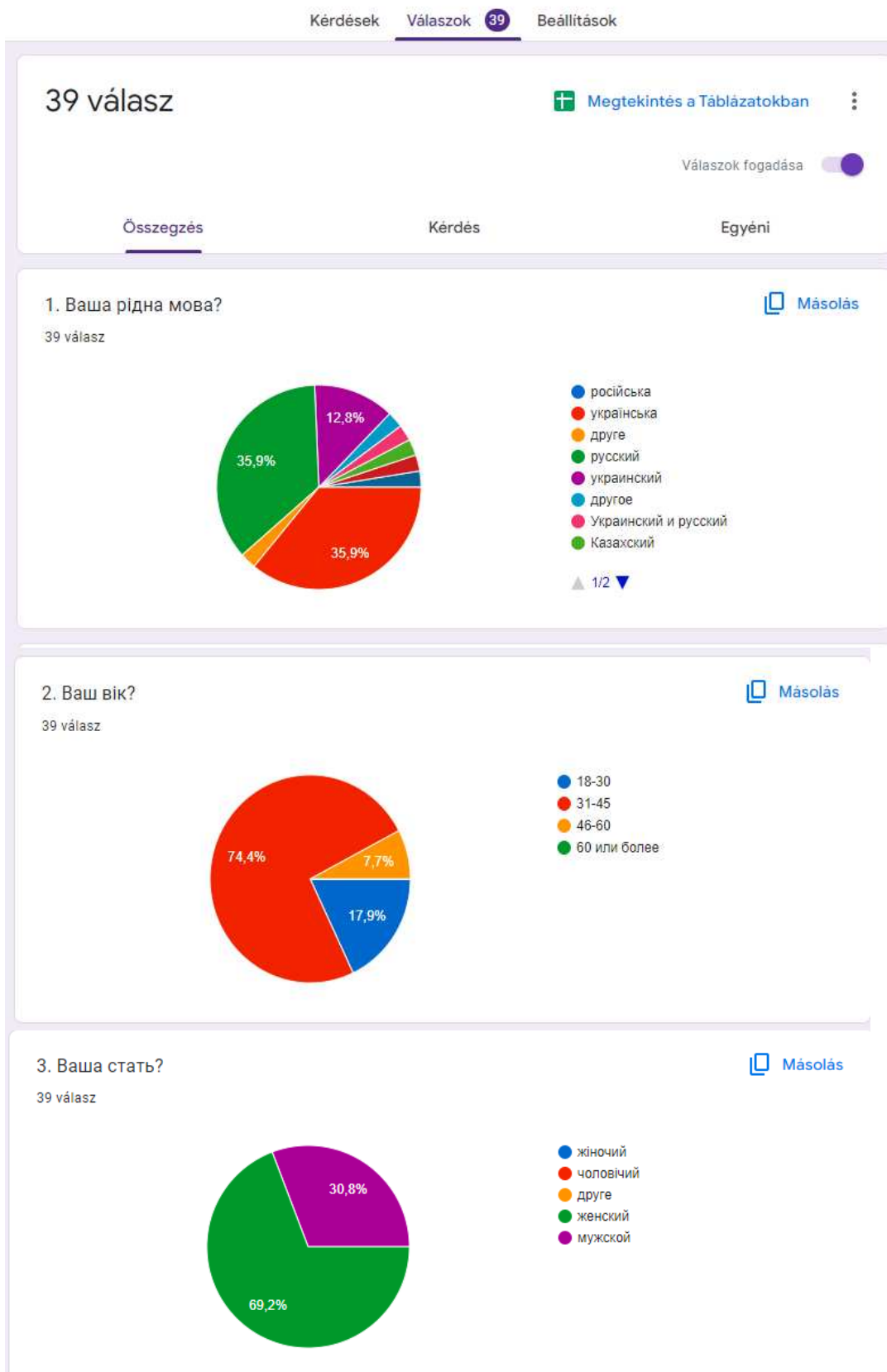
Úgyanúgy mint offline- több taneszközt használva gyarapítani és fejleszteni az összes nyelvi kompetenciát a nyelvtanulókkal.

Hangfelvételek készítésével

Gyakorlás, magyarázat

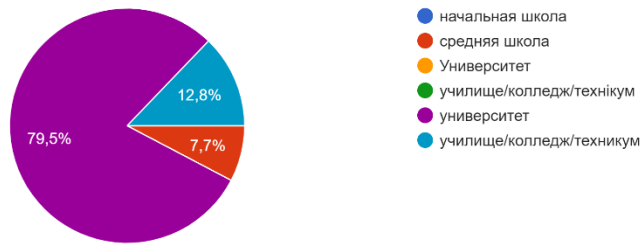
Fontos. hoav minden készséa feilestésére fiaveliünk. és mindenképp videóval tartsuk az órát. Az online

1. sz. Melléklet. A magyar mint idegen nyelvet tanulók részére készült és általuk kitöltött kérdőív

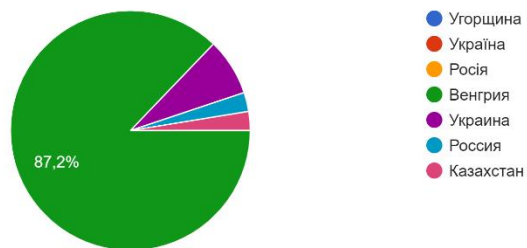
4. Ваша закінчена освіта?

39 válasz

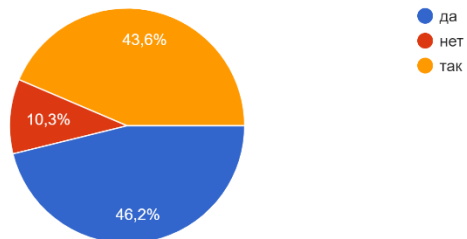
5. Де ви проживаєте зараз?

39 válasz

6. Чи володієте ви якоюсь іноземною мовою?

39 válasz

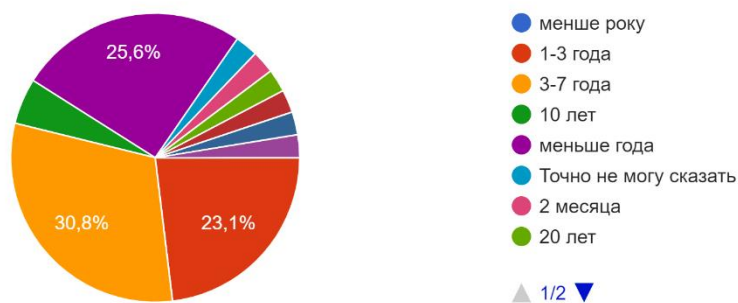
7. Якщо так, яким (і)? Перерахуйте всі мови, якими володієте

39 válasz

Magyar angol
венгерский
Английский, испанский
Английский, Турецкий
долго перечислять)
Английский , венгерский
Английский, венгерский, немецкий
Венгерский , немецкий

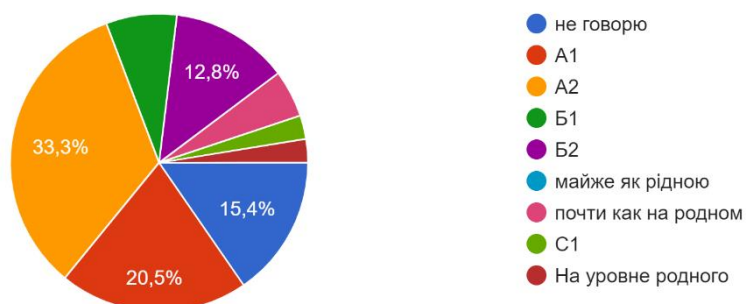
8. Скільки років вивчаєте угорську мову?

39 válasz

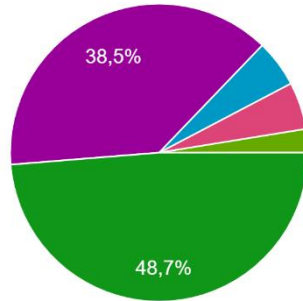
9. На якому рівні володієте угорською мовою?

39 válasz

10. Чому вивчаєте угорську мову?

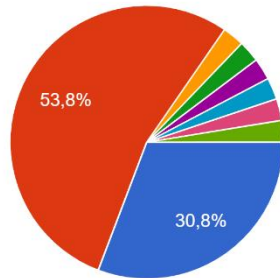
39 válasz

- живу в Угорщині
- люблю вивчати мови
- мої предки були угорцями
- живу Венгрії
- живу в Венгрії
- я люблю учить язyki
- мои предки были венграми
- мои предки были венгры

11. Як ви навчаєте угорську?

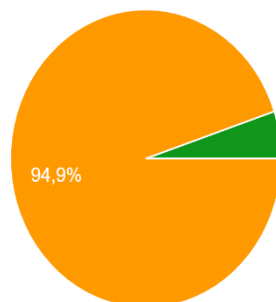
39 válasz

- самостоятельно
- с учителем онлайн
- с учителем оффлайн
- 2 года в оффлайн группе, остальное время самостоятельно
- В средней школе
- Сейчас не учу
- Учил в университете
- Пробовала самостоятельно и с преподавателями

12. Як ви вважаєте, чи важливо викладачеві угорської мови навчати граматиці та лексиці за допомогою прикладів і тем?

39 válasz

- так
- ні
- да
- нет

13. Якщо вище відповіли "так", коротко поясніть, чому

39 válasz

у кого более развита зрительная память(а таких 50%) лучше и быстрее понимают материал, когда видят его глазами

Без примеров сложно что-либо понять. Примеры нужны всегда для наглядности и закрепления материала.

Грамматика это основное знание в любом языке

Без основ, не будет базы.

нет

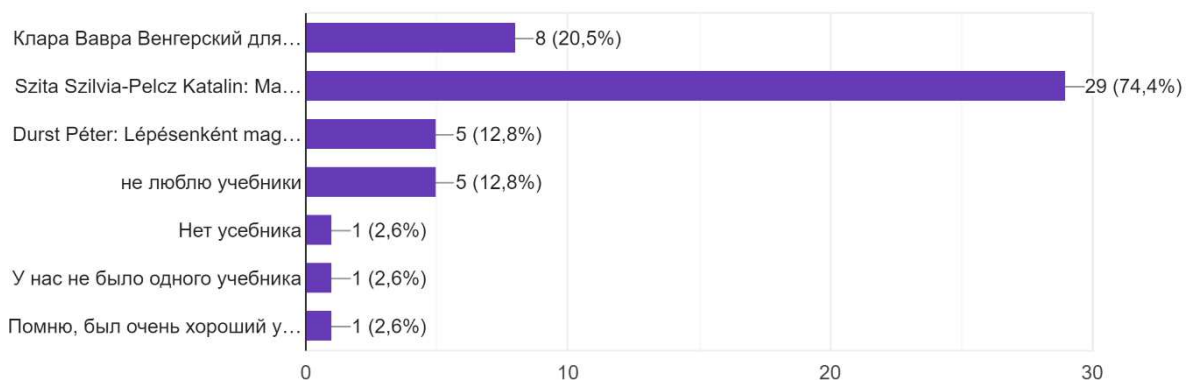
Образ примера ярко фиксируется в уме и позволяет использовать в дальнейшем, как шаблон

Лично моя память работает на ассоциации, у меня должно быть что то в памяти , а точнее где и как я могу применить , а не просто заученные фразы

Иначе нереально. Как можно изучить правило без примеров?

14. Яким підручникам ви надасте перевагу?

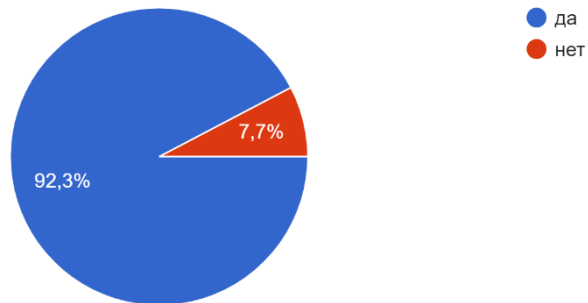
39 válasz

15. Чи вважаєте ви за важливе спостерігати з боку, що і як виражають носії мови?

39 válasz

16. Якщо ви відповіли "так" на попереднє запитання, поясніть чому!

39 válasz

- Носитель языка = носитель информации
- Только так мы наберемся опыта
- Помогает усвоить живой язык, а не язык из учебников. Правда я ленюсь и не делаю этого
- Важно в произношении
- Чтобы выразаться не по-книжному, а как сами венгры
- Исправите свои ошибки в произношении, конечно если вы их слышите
- Чтобы знать как употреблять те или иные выражения в естественной среде
- Нет
- Мне кажется, это помогает понять язык изнутри, не зазубрить правила, а именно понять. И ещё в учебниках в основном описывается литературная речь. А в жизни не всегда используется, поэтому

17. Який тип завдань вам найбільше допомагає у вивченні нових слів?

39 válasz

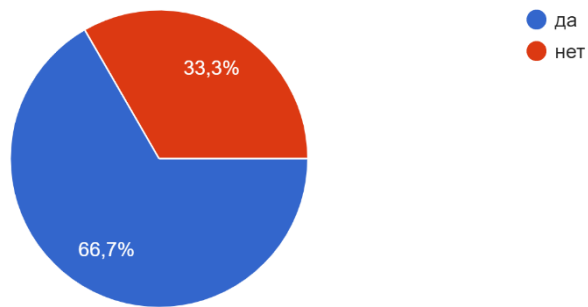
18. Як ви вважаєте, чому текст важливий у вивченні мови?

39 válasz

Потому что ты визуально запоминаешь
К тексту всегда можно вернуться
Для комплексного понимания структуры языка
Мне кажется без этого невозможно вообще. Иначе откуда брать знания ? Плюс у многих визуальная память (у меня так точно).
Без текста слова не связываются. С текстом строится понимание с какими словами использовать.
Текст — структурированная подача языкового материала. Можно понять взаимосвязи слов и увидеть закономерности.
Содержит речевые формулы
Для правильного грамматического и аналитического восприятия языка.

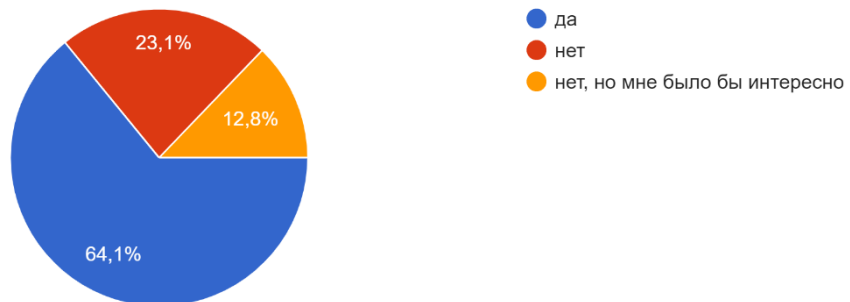
19. Ви знаєте книгу для читання А1 від MagyarOk?

39 válasz

20. Чи використовуєте ви вищезгадану книгу для читання для вивчення мови?

39 válasz

21. Якщо відповідь на попереднє запитання "так", поясніть, чому корисно читати кілька текстів на тему.

39 válasz

Для развития словесного запаса, примеров

Ответила нет

Ежедневное чтение полезно для произношения и выработки скорости чтения.

Отвечил "нет"

Разное видение темы

Полезно, если тексты подобраны методически правильно и соответствуют правилам дидактики

Для закрепления полученных знаний.

Z

Чтоб понимать тему

22. Як ви вважаєте, у чому може бути недолік при використанні текстів у вивченні мови?

39 válasz

не знаю

Не знаю недостатков.

Не в чем

Только одни тексты может надоест за целый час учёбы.

не слышишь то, что читаешь

Обширная лексика с многими неизвестными

Не вижу недостатка)

Могут быть новые правила, которые «перетягивать» на себя внимание от изучаемого сейчас правила

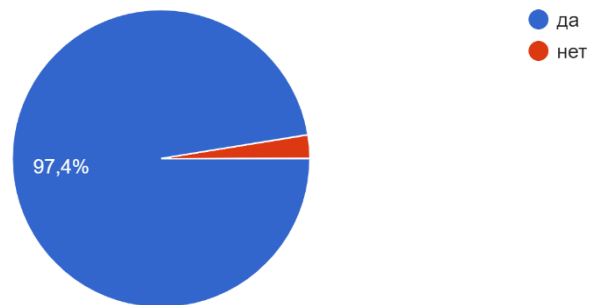
23. Чи знаєте ви типові вирази угорською мовою, які можна використовувати в тій чи іншій ситуації?

39 válasz

-
Думаю да.
Да знаю
Нет
Надеюсь , да)
Наверное
Нет
Не всегда
Знаю

24. Чи вважаєте ви, що вивчення типових виразів та ситуаційних вправ допоможе вам у вивченні мови?

39 válasz

25. Якщо вище відповіли «так», уточніть, як і чому це Вам допомагає!

39 válasz

они работают как шаблон: выучил один раз, а использовать можно всю жизнь

Потому что изучение таких выражений помогает быстрее научиться понимать язык, а также быстрее ассимилировать в новой среде.

Это показывает что вы понимаете венгров и уважаете их язык

В жизни может возникнуть похожая ситуация и это будет не стрессово для человека, так как в голове будет приблизительный план ответа плюс импровизация.

нет

Это готовый набор стабильных ответов

Все же это делает нашу речь более живой

Делает речь живой, а не академической

Ім'я користувача:
Аніко Чурман

Дата перевірки:
19.05.2023 13:58:28 CEST

Дата звіту:
25.05.2023 01:19:23 CEST

ID перевірки:
1015147046

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011754

Назва документа: Iván Viktória_Magiszteri dolgozat_2023

Кількість сторінок: 77 Кількість слів: 14038 Кількість символів: 113099 Розмір файлу: 3.18 MB ID файлу: 1014824594

5.09% Схожість

Найбільша схожість: 1.15% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1014824593)

4.89% Джерела з Інтернету

468

Сторінка 79

2.15% Джерела з Бібліотеки

110

Сторінка 83

2.96% Цитат

Цитати

19

Сторінка 84

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1